

LUNDS UNIVERSITET

Centrum för genusvetenskap

Kandidatuppsats

“KÄRLEKSKRANK OCH GIFTASLYSTEN,
MEN ÄNDÅ GANSKA HÄMMAD”

- Om (o)jämsällldhet i Lundensiska studentspex

Johanna Helldén

Handledare: Matilda Svensson

GNVK01 VT 2014

ABSTRACT

The purpose of this essay is to study and present gender inequalities in student theatre groups called “spex” in Lund, Sweden. The “spex”, which are a kind of theatre/musical, have been a tradition in student towns in Sweden for over a hundred years. Four groups are studied, Boelspexarna, Jesperspexet, Lundaspexarna and Toddyspexarna, and the material studied is leaflets from their shows from 1999 to 2013. The study is quantitative and uses the method content analysis.

The characters in the shows are registered depending on their sex and whether work status, relationships, looks and romances are mentioned in their presentation. It is shown that men and women are treated differently in the case of work status, relationships and romances. Men’s work status is mentioned to a greater degree and women’s relationships and love life are mentioned to a greater degree. Low connection is found, however, between sex and mention of looks. Conclusively, men are in the majority among the characters, and the sexes are treated differently.

KEY WORDS: Spex, Lund, Content analysis, Equality, Gender

NYCKELORD: Spex, Lund, Innehållsanalys, Jämställdhet, Genus

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och forskningsfrågor	6
1.3 Material och avgränsningar	7
1.4 Tidigare forskning	10
1.5 Metodologiska övervägningar	11
1.6 Teori	15
1.7 Metod	18
2. “HANS DOTTER, SKÖN OCH BARNKÄR EGYPTISK PRINSESSA”	22
2.1 Kön	22
2.2 Sysselsättning	27
2.3 Relationer	31
2.4 Utseende	33
2.5 Romantik	35
2.6 Lundaspexarna	36
2.7 Könsöverskridanden	37
3. SLUTSATSER	39
3.1 Framåtblick	40
3.2 Diskussion	41
4. REFERENSER	44
4.1 Tryckta referenser	44
4.2 Elektroniska referenser	45
4.3 Programbladen	47
4.4 De extra programbladen	49
5. BILAGOR	51
5.1 Appendix A – Kodschema	51
5.2 Appendix B – Tabeller	53

1. INLEDNING

1.1 Bakgrund

Vad har Hans Alfredson, Måns Zelmerlöw och Anders Jansson gemensamt, mer än att de är kända män som rör sig inom media? Ledtråd: det är något som har med musik och uppträdanden att göra, där män är och har varit överrepresenterade som producenter, aktörer och skapare. Ett svar är Melodifestivalen där Hans varit låtskrivare, Måns uppträdande artist och Anders programledare. Svaret jag är ute efter är dock något annat, nämligen Lundensiska studentspex.

När någon ska förklara ursprunget till Hans Alfredsons karriär finns medverkan i studentspex ofta med som en positiv bidragande faktor (se exempelvis Liljestränd 2011). Men journalisten Andreas Ekström (2014) skriver i artikeln "Spex och samlevnad" att Lundensiska studentspex är "en av våra mest bespottade kulturformer". I artikeln framträder en bild av en kulturyttring som kämpat mot arga studenter och speciellt studenttidningen Lundagård för att få existera, och som kanske har rasistiska inslag men "vänligt, oavsiktligt". Det finns alltså olika inställningar till kulturformens vikt och värde.

I över hundra år har studenter i Lund ägnat sig åt vad de kallar för spex och har, som det uttjatade uttrycket säger, precis som de gamla grekerna ägnat sig åt att endast ha män i sina uppsättningar. Det ursprungliga Lundensiska studentspexet, numera kallat Lundaspexarna, släpper enligt traditionen fortfarande inte in kvinnor på scen (Lundaspexarna 2014), men utom det får kvinnor nu för tiden vara med överallt hos studentspexen. Officiellt är studentspexen numerärt jämställda och vissa skulle hävda att jämställdheten till och med är komplett, i och med att Boelspexarna som startades 1994 väger upp då de inte släpper in män på scenen.

Att kvinnor tillåts delta betyder dock inte att jämställdhet är nådd, och jag skulle hävda att studentspexen på många punkter har en lång väg kvar att gå i avseendet jämställdhet. Under de snart fyra år jag har varit aktiv i studentsammanhang har jag hunnit med att delta i en spexföreställning och även suttit i publiken under ett stort antal föreställningar. Jag har upplevt att föreställningarna handlat om män, mäns liv och utveckling och sedan, sisådär i förbifarten, om hur jobbiga deras fruar, mammor och flickvänner är. Erfarenheten har lett till den tes jag vill testa i uppsatsen, nämligen att kvinnorollerna som syns på spexens scener är få och att de dessutom reproducerar könsstereotyper.

Spexföreställningarna är skämtsamma och stereotypa i sitt utförande och ägnar sig åt satir, tänker kanske den insatte nu. Kanske är alla könsstereotyper bara ett skämt som inte är menat att spegla omvärlden, utan snarare driva med den. Vilka skämt som egentligen är över gränsen är en intressant fråga som jag lämnar åt andra att reda ut.

Nu befinner vi oss i en tid när det är utbrett i samhället att diskutera representation. Till exempel har kvotering i bolagsstyrelser blivit omdiskuterat. Representationen inom andra områden bör då kunna diskuteras och förändras. När Toddspexarna efter påtryckningar släppte in kvinnor på scenen för några år sedan visade de att mer jämställdhet inom studentspexen är möjlig - om grupperna bara får en spark i baken först (Ekström 2014).

1.1.1 VAD ÄR ETT SPEX?

Ordet spex används vanligen för att beteckna studentspex och det används både för att beskriva en *spex-föreställning* och en *spex-grupp*. För att inte förvirra läsaren använder jag ordet spexföreställning för föreställningarna, och i de fallen jag använder ordet spex är det för att prata om spexgruppen. Härmed är det alltså underförstått att det är studentspex jag pratar om.

När Lunds universitet år 2014 listar studentföreningar i Lund benämns sju spexgrupper, men i listan saknas flera nu aktiva spex, så spexen torde vara fler än sju. Alla sätter upp musikalföreställningar med historiska teman och med ett humoristiskt anslag. Vanligt är att historien kretsar kring en historisk person. Hur historiskt det är skiljer sig, allt från den gamle Ceasar till mer nutida Margaret Thatcher förekommer. Historien som framförs innehåller ofta personer som egentligen inte fanns i kontexten, till exempel finns barnboksdetektiven Kitty med i spexföreställningen om Henry VIII (Boelspexarna 2000 samt 2011). Författarna av spexföreställningarna tar sig friheter med historien och försöker inte återge något exakt som det var. Istället framkommer en förändrad och humoristisk bild. Ofta förekommer skämt som är kopplade till nutida händelser inom till exempel politik eller media. Utöver det skämtas det friskt om studenttraditioner och akademin. Att vara med i en spexgrupp är också mer än bara föreställningen i och med att en föreställningsperiod föregås av en månads repetitioner, förberedelser och fester för de inblandade. (Ekström 2014)

I Lund finns för närvarande (våren 2014) fyra spex som spelar sina föreställningar på den stora scenen i Akademiska föreningens hus. Det finns fler spex i staden, de spelar på mindre scener och har därmed mindre publik och mindre ensembler. De fyra stora spexen är

Lundaspexarna, Boelspexarna, Toddyspexarna och Jesperspexet. Lunda- och Toddyspexarna har funnits i över hundra år medan Boelspexarna och Jesperspexet är mycket yngre, framför allt Boelspexarna som startades 1994 (Hagberg 2004). Toddyspexarna var från början ett läkarspex, men nu välkomnas även icke-läkarstudenter hos dem. Jesperspexet hörde från början till teknologkåren men är nu öppet för alla. Boelspexarna och Lundaspexarna har inte hört till någon specifik del av universitetet. Lundaspexarna var från början *det* Lundensiska spexet (Larsson, Meurling & Strömberg (red.) 1986, s. 6). Boelspexarna startades som en protest mot mansdominansen på spexscenerna och var enligt dem själva en “revolution i den värld som kallas spex” (Hagberg 2004, s. 5).

Vem som är spexföreställningarnas målgrupp har ändrats genom tiderna enligt studentlivsprofilen Fredrik Tersmeden. Förr var det en intern grupp personer som gick på spexföreställningarna, och då var också skämtet mycket internare. Skillnaden från då till nu är enligt honom att fler studerar, alltså är spexföreställningarna enligt honom i första hand till för studenter. Sensmoralen är att spexen har funnit sin publik i över hundra år och de verkar inte vara på väg att lägga ner, trots att folk som till exempel den forne Lundagårdsredaktören och politikern Per Garthon påstås ha gjort allt för att få dem på fall. (Ekström 2014)

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Jag ämnar i studien kvantifiera, det vill säga sätta siffror på, hur kvinnor och män porträtteras i de nutida Lundensiska spexföreställningarna från Boelspexarna, Jesperspexet, Lundaspexarna samt Toddyspexarna. Finns det specifika roller som könen återkommande sätts i, och vilka är de i så fall? Hur ser representationen ut, det vill säga, handlar spexföreställningarna mest om män och deras äventyr?

I uppsatsen studeras maktaspekter inom upprepande och representerande i och med att det är intressant och viktigt vilka sorters historier som berättas och vems berättelser som berättas i spexföreställningarna. Det är intressant vilka föreställningarna handlar om och vad som utmärker historiernas karaktärer, och syftet med uppsatsen är alltså att studera detta.

Uppsatsen drivs av tesen att kvinnor är underrepresenterade och stereotyp representerade i spexföreställningarna och att det är något som behöver uppmärksammas och förändras. Enligt kulturanalytisk forskningsteori sänds signaler om vad som är viktigt och riktigt när vissa representationer upprepas eller finns i en viss mängd (Lindell 2004, s. 12). Det pågår enligt

teorierna ständigt en förhandling kring vad det innebär att vara till exempel en kvinna och representationer av kvinnor blir då en del av förhandlingen (Glendhill & Ball 2013, s. 344). Studien handlar dock inte om huruvida - eller *hur* - representationerna gör skillnad, utan den handlar endast om *vilka* representationerna kan tänkas vara.

För att hitta spexföreställningarnas representation fokuserar studien på föreställningarnas innehållsförteckningar, eller - som det egentligen heter - programblad. I programbladen presenteras i de flesta fall föreställningens handling samt karaktärerna. Möjligheten att titta på programblad istället för att se tre timmar långa föreställningar leder till att det inom ramen för studien kan skönjas eventuella trender med hjälp av en kvantitativ sammanställning av materialet. Det finns en poäng i att ha siffror på en trend i och med att det blir svårare för en producent att säga att snedfördelning i en skapelse berodde på slump när det verkar ha slumpvis blivit på ett och samma sätt under många efterföljande år.

1.3 Material och avgränsningar

Studiens undersökta material består av 57 stycken programblad från Boelspexarnas, Lundaspexarnas, Jesperspexets samt Toddspexarnas föreställningar från år 1999 till år 2013. De fyra spexen satte tillsammans upp 77 föreställningar under tiden varför materialet består av programblad från 74,0¹ procent² av föreställningarna. Här presenteras materialet mer noggrant och mina avgränsningar och val kring materialet diskuteras.

1.3.1 MATERIALET

Materialet kommer i första hand från Akademiska föreningens arkiv. Vid de tillfällen då programbladen inte funnits i arkivet har spexen kontaktats för att få kompletterande programblad. På så sätt har jag som sagt fått tag på 74,0 procent³ av programbladen från 1999 till 2013. Boelspexarna, Jesperspexet och Toddspexarna var mycket tillmötesgående och gav mig tillgång till nästan alla de programblad som jag saknade sedan innan. Jag har som tack för hjälpen lämnat in de programblad jag fick från Jesperspexet till Akademiska föreningens arkiv.

---

¹ Procent anges alltid med en decimals noggrannhet.

² n = 77, angivelsen är ett förtydligande av att jag har 74,0 procent av 77 stycken.

³ n = 77

Vad gäller Lundaspexarna har jag endast tillgång till knappt hälften av deras programblad från perioden 1999 till 2013. Se referenser för lista på exakt vilka spexföreställningar som analyseras.

Av de 57 programblad som jag fått tag på hade 40 stycken karaktärsbeskrivningar. Jag har alltså 40 av 77 programblad i min undersökning. De 37 som jag inte fått tag på eller som saknar karaktärsbeskrivning ses som externt bortfall. Jag har karaktärsbeskrivningar till 93,3 procent⁴ av Boelspexarnas föreställningar från perioden, från 70,6 procent⁵ av Jesperspexets föreställningar, 66,7 procent⁶ av Toddyspexarnas föreställningar samt 13,3 procent⁷ av Lundaspexarnas föreställningar. Av de sammanlagt 40 programblad med karaktärsbeskrivningar vilka blir mitt slutgiltiga material är de således 35,0 procent från Boelspexarna, 30,0 procent från Jesperspexet, 10,0 procent från Lundaspexarna och 25,0 procent från Toddyspexarna.⁸ Lundaspexarna är mycket underrepresenterade trots att de sätter upp dubbelt så många föreställningar som de andra spexgrupperna. Skälet till att få programblad från Lundaspexarna är studerade är, utöver att jag inte fått tag på många av deras programblad, att de mycket sällan har med karaktärsbeskrivningar i sina programblad. Eftersom Lundaspexarna är underrepresenterade har även beskrivningar av föreställningarnas handling tagits med som material i en bortfallsanalys. Detta extra material samkörs alltså inte med det andra analysmaterialet utan analyseras för sig. Mer detaljer kring förfarandet finns under metoddelen av uppsatsen.

1.3.2 AVGRÄNSNINGAR

De fyra spexen har valts ut då de är de spexgrupper i Lund som spelar sina föreställningar på den stora scenen i Akademiska Föreningens hus. De andra spexgrupperna spelar på mindre scener samt har mindre ensembler, och det hade inte rymts inom uppsatsens ramar att titta på alla spexgrupper i Lund. Valet av tidsperiod handlar om att jag vill ge en bild av hur det ser ut i nutid, men med ett större antal år för att få en bild av huruvida en trend kan skönjas. Att valet blev Lund handlar om att Lund är en speciell stad i och med att det är en gammal studentstad där spextraditionen har byggts upp under över hundra år (Larsson, Meurling & Strömberg (red.) 1986). Att det är viktigt att titta på just könsojämlikhet i en stad som Lund underbyggs av Erik Arroy som 2013 var ordförande för Sveriges förenade studentkårer. Han sa i en intervju

---

⁴ n = 15

⁵ n = 17

⁶ n = 15

⁷ n = 30

⁸ n = 40

angående sexism i studentlivet att “[j]ag gissar att det är vanligare i större universitetsstäder med längre kårtraditioner.” (Milstead 2013). Arroy poängterade att det inte finns statistik på sexismens utbredning, varför sexism kan tänkas vara speciellt utbredd i Lunds spexliv.

Hela programbladen analyseras inte, utan materialet består mer specifikt av de karaktärsbeskrivningslistor som förekommer i programbladen, för att både snabbt få en bild av spexens innehåll och samtidigt hitta beskrivande text att göra en närmare analys av. Där karaktärsbeskrivningar saknas väljs som sagt inte programbladet i fråga som material för studien.

Det finns även andra avgränsningar. Till exempel tittar jag inte på exotisering, etnicitet och sexualitet. Kategorierna hade kunnat mätas inom könen, då hade jag till exempel kunnat finna ifall kön i kombination med en annan kategori behandlas olika. En studie utökad med frågeställningar kring andra kategorier än kön kan göras som en uppföljare till min och i slutsatsdelen av uppsatsen pekar jag därför på några frågeställningar som kan lyftas.

En annan avgränsning är att könet på den som spelar karaktären inte tas med i beräkningen, trots att det i några av spexen finns traditioner av att kvinnor spelar män och män spelar kvinnor. Om könet på skådespelaren togs med hade studien kunnat titta på huruvida det till exempel används som en komisk poäng att en hårig man spelar vacker kvinna. Att studera det ligger dock utanför studiens ramar.

1.3.3 MATERIALETS KOPPLING TILL FRÅGESTÄLLNINGEN

Frågeställningen gäller innehåll som finns i spexföreställningarna, men materialet är spexgruppernas egna beskrivningar av sina föreställningar. Här görs ett hopp som kan kritiseras och jag vill poängtera att det är svårt att definiera vad det är som är spexföreställningen. Är det grundmanuset, eller är det föreställningen som den blir på scen som är spexföreställningen, vilket förstås skiljer sig från föreställning till föreställning? Jag tror inte att någon metod hade gett mig tillgång till representationen hos den mytiska Spexföreställningen, eftersom allt jag kan titta på är olika beskrivningar. Därför finner jag det relevant att titta på karaktärsbeskrivningar som förekommer i programblad. Programbladen är en officiell beskrivning av spexföreställningen som gruppen själva står bakom och det torde därför vara en bra ingång. Jag vill också poängtera att programbladen blir en del av spexupplevelsen i och med att de säljs och läses i samband med föreställningarna. På så sätt blir beskrivningarna i dem en del i hur karaktärer tolkas, oavsett hur nära verkligheten beskrivningarna är.

1.4 Tidigare forskning

Kapitlet inleds med en presentation av tidigare forskning och kunskap kring studentspex i Lund. Utöver detta presenteras studier kring jämställdhet inom scenkonsten. Studentspex i Lund och jämställdhet inom scenkonsten utgör de områden som min studie ämnar fylla på kunskap om.

1.4.1 STUDENTSPEX I LUND

Kring studentspex i Lund har jag funnit fyra betydande texter som presenteras kort i detta stycke. Först antologin *Spex i Lund - En hundraårskrönika* (1986) som redigeras av Göran Larsson, Patrick Meurling och Håkan Strömberg. *Spex i Lund* presenterar spexens utveckling och historia i Lund från 1886 till 1986 av olika spexentusiaster. De centrala artiklarna är skrivna av personer som har "omfattande egna minneskällor att ösa ur" (Larsson, Meurling & Strömberg (red.) 1986, s. 7) och av personerna presenteras spexens historia och även noggranna beskrivningar av specifika spexföreställningar.

Akademiska föreningens årsbok *Tio år till av spex* (Olsson & Tersmeden (red.) 1998) är skriven som en uppföljare på antologin *Spex i Lund* (Larsson, Meurling & Strömberg (red.) 1986). Här presenteras de spexgrupper som var aktiva under perioden efter att *Spex i Lund* gavs ut. Här presenteras även spexgruppernas föreställningar.

Lunds Universitetshistoriska Sällsksaps årsbok som gavs ut 1999 heter *Humor i Lund* (Meurling & Olsson (red.)) och behandlar i några kapitel spex som fenomen. Här är fokus på vad som är roligt med spex i Lund, men läsaren får även följa hur spexen har utvecklats historiskt.

Antologin *Boelspexarna 1994-2004* (Hagberg 2004) består, precis som *Spex i Lund* (Larsson, Meurling & Strömberg (red.) 1986) och *Tio år till av spex* (Olsson & Tersmeden (red.) 1998), av privatpersoners minnen från spexdeltagande uppblandat med fakta om specifika föreställningar. Här handlar det dock bara om Boelspexarna medan de andra böckerna behandlar alla aktiva spexgrupper.

De fyra texter som presenterats har gemensamt att de inte är framlagda som forskning. De är skrivna och redigerade av spexentusiaster som för det mesta medverkar med tyngd av sin erfarenhet som spexdeltagare. Texterna ämnar sprida kunskap om spexens historia, men det föreligger inte ett kritiskt perspektiv. Min uppsats skiljer sig således mycket från texterna, i och

med att jag kommer utifrån och kartlägger för att kritisera. Till skillnad från böckernas skribenter har jag alltså inte deltagit som medlem i något av de beskrivna spexen.

1.4.2 SCENKONST, JÄMSTÄLLDHET OCH FEMINISM

Studien kan, utöver att inrikta sig på studentspex i Lund, i en bredare aspekt sägas sälla sig till forskning om jämställdhet och scenkonst i Sverige idag. Inom det området förekommer officiella utredningar. 2008 gav Svenska teaterunionen ut *På spaning efter jämställdhet: kvinnor och män i scenkonsten i Sverige 2007* (Hermele, 2008) som presenterar statistisk på jämställdhet inom scenkonsten i Sverige år 2007. Där framkommer att den svenska scenkonsten är mycket könssegregerad med män på ledande poster och kvinnor på administrativa poster samt kvinnor som kostymörer och män som musikskapare. Även på scenen förekommer mest män, och könsojämlikheten är störst på de platser där det finns mer pengar, det vill säga på de stora scenerna och teatrarna. Kommittén för jämställdhet inom scenkonstområdet presenterade 2006 betänkandet *Plats på scen*, som ger förslag på och diskuterar hur ett jämställdhetsperspektiv kan bli en del av scenkonstområdet.

Båda texterna är producerade med det öppna syftet att skapa mer jämställdhet inom scenkonsten, och min studie är inspirerad av dem och delar som sagt samma syfte. Svenska teaterunionen och Kommittén för jämställdhet inom scenkonstområdet behandlar scenkonsten i stort i utredningarna, och syftet är att påverka den politiska styrningen av scenkonsten. Min studie handlar till skillnad från utredningarna om en liten specifik scenkonstmiljö. Min studie har inte som mål att påverka politiska beslutsfattare, utan målet för mig är snarare att hos spexskaparna väcka medvetenhet om den eventuellt förekommande ojämställdheten inom deras alster.

1.5 Metodologiska övervägningar

I kapitlet presenteras tankar kring vilket forskningsfält studien befinner sig i. Här presenteras min akademiska bakgrund, sedan presenteras metoden innehållsanalys, synen på kvantitativa metoder inom genusvetenskap och genusvetenskapliga metoder vid studier av kulturella fenomen. Slutligen fastställs vad mitt fält/min metod blir.

1.5.1 BAKGRUND

Min akademiska bana började inom matematik. Bland matematiksstudenter kallades annan vetenskap flummig och till exempel fysik ansågs oren eftersom fysikerna ägnar sig åt att anta saker som de inte strikt kan bevisa. Inom matematiken var det viktigt med tydliga logiska samband, att inget sades som inte kunde underbyggas och det var vad vi ansåg saknades hos de andra vetenskaperna.

Kulturkrocken som inträffade när jag testade på ett halvår genusvetenskap var stor (ett halvår som blev två hela år). De tolkande kvalitativa metoderna inom genusvetenskap var intressanta men väldigt svåra att få grepp om. Jag ville gärna ha tydliga definitioner och mallar att gå efter när jag arbetade, vilket jag får hos matematiken, men tydliga mallar saknades. Inom genusvetenskapen uppmuntrades det inte till kvantitativa metoder, vilket annars kunde varit det som låg närmast min bakgrund. Istället fann jag hos genusvetenskapen en skepsis mot uppfattningen att det finns rena objektiva sätt att bedriva vetenskaplig forskning och en uppmuntran att skapa egna verktyg. Då jag uppmuntrats att skapa egna verktyg ämnar jag nu knyta ihop ett verktyg med inspiration från två fält och därmed hitta den medelväg mellan matematiken och genusvetenskapen som jag längtat efter och som förhoppningsvis kan ta vara på vinsterna från de båda områdena.

Studien förhåller sig till två olika fält även om den framför allt är kvantitativ. Dels förhåller den sig till en kvalitativ och tolkande genusforskning med inriktning på representationer av kön, dels till en kvantitativt kategoriserande innehållsanalys av könsrepresentationer. Skärningspunkten mellan fälten passar bra för mitt syfte, vilket är att verka för förändring, men förhoppningen är även att metoden ska vara en lösning på den vilshet jag själv känt kring vilket forskningsfält jag hör till.

1.5.2 INNEHÅLLSANALYS

I inledningskapitlet till två temanummer om innehållsanalys i den feministiska journalen *Sex Roles* förklarar Rena M. Rudy, Lucy Popova och Daniel G. Linz (2010, s. 705) innehållsanalys som att det görs tydliga definitioner av vad som ska räknas inom ett medium, varefter en räkning och sammanställning görs. Ett exempel skulle vara att definiera vad en hund är och sedan räkna hur ofta hundar är i bild i ett specifikt tv-program. En mer tolkande analys gör till skillnad från innehållsanalysen en översiktsbild mer beskrivande, det skulle till exempel kunna vara att

snarare beskriva hur hunden porträtteras och vilka känslor det kan framkalla. Till skillnad från kvalitativ metod som är flexibel är den kvantitativa innehållsanalysen stel, men där den kvalitativa metoden brister i öppenhet med tillvägagångssätt är innehållsanalysen ofta tydligare med sina praktiska metoder (Eliasson 2010, s. 27 och s. 30).

Tidigare innehållsanalytisk forskning på könsroller har funnit att kvinnor i hög grad sexualiseras i medier samtidigt som de förekommer mindre ofta än män. (Rudy, Popova & Linz 2010, s. 707) Den här studien tar, i linje med tidigare innehållsanalytisk forskning, fram statistik på frekvenser av vissa företeelser. Till skillnad från den tidigare forskningen kring rörliga bilder som i stor grad behandlar film och tv som medium, handlar min studie om en viss sorts scenkonst i en liten och specifik kontext. På grund av den specifika kontexten eftersträvas inte generaliserbarhet i lika stor grad som i annan innehållsanalys.

1.5.3 GENUSFORSKNING, REPRESENTATION OCH KATEGORISERING

Inom genusforskningen ifrågasätts binära köns kategorier och representationer av dessa. Ordet kön problematiseras och används som det biologiska som sätts i motsats till det sociala könet, kallat genus. Ifrågasättandet gäller alltså dels bilden av att det finns exakt två kategorier, kvinnor och män, dels gäller ifrågasättandet idén om att kategorierna har av naturen givna sätt att vara. Genus presenteras hos genusforskningen som det socialt konstruerade sättet att vara, medan kön står för kroppen. Queerretoriker som Judit Butler kritiserar även uppdelningen genus/kön och påpekar att vi aldrig når fram till kärnan av vad som är det biologiska könet. Vi har alltid en kulturell förståelse av könet varför distinktionen biologiskt/socialt kön blir missvisande (Butler 2007, s. 219). Litteraturvetaren Ingrid Lindell (2004) ger exempel på inställningen som Butler har då hon i avhandlingen *Att se och synas: filmutbud, kön och modernitet* använder sig av ordet kön och inte genus trots att hon pratar om ett socialt kön.

Vanligt inom genusvetenskapen och den feministiska forskningen är att använda en dekonstruerande kvalitativ metod (Hester, Donovan & Fahmy 2012, s.63). Att dekonstruktion är vanligt kan länkas ihop med den skepsis som finns mot så kallade sanningsanspråk och strikta kategoriseringar. Här är det vanligt att man i det studerade materialet letar efter motstånd och möjliga omläsningar. Omläsningarna kan se ut på många sätt, och ett exempel på hur omläsande kan ske är att man tittar efter ställen där könsnormer uppluckras. Omläsningen kan då göras på ett medium som sedan innan endast ansetts ha negativ inverkan på synen på kön.

Ett exempel på hur detta kan göras visar jag med hjälp av den mycket mansdominerade filmen *The Lord of the Rings: The Fellowship of the Ring* (2001). Ett ställe där könsnormer kan sägas uppluckras är när tittaren får se en varelse (en Uruk-hai) födas ur en grop på marken, vilket tyder på att varelserna verkar ha automatiserat barnafödandet. Scenerna kan då ses som något med subversiv, alltså med omvälvande eller förändrande potential i och med att det öppnar upp för nya sätt att tänka kring barnafödande. Således går det inte enbart att kritisera filmens hantering av kön, det går också att hitta motstånd i den.

Ett faktiskt exempel på att leta efter möjliga motläsningar är när genusforskarna Jenny Sundén och Malin Svenningsson Elm (2012) i studien *Gender and Sexuality in Online Game Cultures: Passionate Play* visar på att spelkaraktärernas egenheter i spelet *World of Warcraft* används av spelarna på påhittiga sätt för att skapa avatarer som frångår stereotypa heterosexuella könsmonster. Alltså fanns subversivt potential i spelet trots att spelvärldens hantering av kön ofta ses som gravt stereotyp.

Det dekonstruerande förfarandet kritiserar dock för att inte vara användbart när forskningen ämnar leda till social förändring. Om forskaren bara tittar på vad som är positivt kan forskningen tolkas som att avsändaren inte behöver ändra sig och som att mottagaren är fri att göra vad den vill med materialet. Då försvinner ansvaret hos skaparen av produkten. Ingrid Lindell (2004) framför bland annat kritiken i sin avhandling *Att se och synas*.

En lösning på problemet inom genusforskningen med det eventuella motsatsparet icke-kategoriseringar - social förändring stavas strategiska kategoriseringar. Strategin går ut på att kritiskt och för ett specifikt syfte kategorisera och generalisera. Litteraturprofessorn John McLeod (2010, s. 222) skriver i *Beginning Postcolonialism* att "in trying to change things we sometimes have to use ideas or tools which we know are problematic". McLeod kallar det strategiska användandet av problematiska kategorier för strategisk essentialism och han förklarar att uttrycket kommer från den postkoloniala teoretikern Gayatri Chakravorty Spivak.

I den här studien sällar jag mig till Ingrid Lindell (2004) och de som anser att vissa kategoriseringar krävs. Eller som intersektionalitetshjälten Kimberlé Crenshaw (1991, s. 1296) säger: "But to say that a category such as race or gender is socially constructed is not to say that that category has no significance in our world.". Och för att komma åt en kategori som har signifikans tror jag att kategorin måste användas när dess verkan kritiserar, men kritiskt. För saker slutar inte att existera för att vi slutar prata om dem.

1.5.4 VAD BLIR MITT FÄLT?

Det finns feminister, som till exempel sociologiprofessorn Jacqueline Scott (2012, s. 35), som räknar och kategoriserar och anser att det behövs mer räknande inom den feministiska kunskapsproduktionen. Scott och fler med henne anser att den metodpluralism som till exempel genusforskaren Nina Lykke (2009, s. 174) anser förekomma inom de feministiska vetenskaperna inte är pluralistisk eftersom det kvantitativa saknas.

I den här studien tänker jag räkna och kategorisera av strategiska skäl trots att det finns kritik mot kategoriserande. Trots att världen inte är så enkel som kategorierna får det att verka tror jag på att använda dem vid behov. Det finns olika sätt att göra motstånd och tillsammans kan de förhoppningsvis göra skillnad.

1.6 Teori

I min syftesbeskrivning förklarar jag att det är porträtteringar av kvinnor och män jag vill titta på. Jag vill se hur porträtteringar görs och alltså vilka skillnader som görs mellan könen. Här uppkommer frågor som behöver svar innan arbetet börjar. För det första: spelar det någon roll hur porträttering görs även fast det bara är fiktion? För att komma åt den frågan presenterar jag teorier om kopplingar mellan makt och representation. För det andra: Vad finns det för någon systematik i hur könen porträtteras? Finns det specifika områden där skillnad ofta görs och som jag således bör titta efter i mitt material? För att komma åt detta presenterar jag teorier om könsmaktsordningen.

1.6.1 MAKT OCH REPRESENTATION

Representation handlar om att förmedla mening med hjälp av symboler. I det klassiska verket *Representation* (Hall, Evans & Nixon (red.) 2013) får vi lära oss att med den konstruktivistiska synen på språklig mening så tänker vi oss inte att det finns en sanning som förmedlas med symboler. Sociologen Stuart Hall (Hall 2013, s. 11) skriver att istället ser man det som att all vår uppfattning om världen sker genom ett filter av sociala koder och tidigare representationer. När vi ser en bild av en hund placerar vi den i kategorin hund på grund av specifika egenskaper som vi lärt oss sedan tidigare, till exempel att den har svans och en viss form på huvudet. Utöver det lägger vi nu till idéer om vad som kategoriserar en hund, till exempel att den luktar äckligt och

dreglar. Värderingarna är i sig inget som bilden visat oss, men som vi bär med oss från tidigare representationer av hundar.

Vad har representation med makt att göra? När något visas på ett specifikt sätt och sägs vara sant av viktiga personer är det troligt att deras bild av saken blir till sanning (Hall 2013, s. 33). Anta att vi alltid när vi ser bilder av hundar får se dem representerade som dreglande och illaluktande och att vi ständigt hör hundexperter säga att hundar dreglar och luktar illa. Då är det troligt att den allmänna bilden av hundar kommer att vara att hundar är äckliga och att det kommer att ses som en sanning (experterna säger det ju!).

Makten över bilden av vad hundar är har då inte kommit från en specifik lagstiftare eller makthavare. Istället har makten skapats och upprätthållits av många olika personer på olika platser. Bilden av hur makt fungerar kommer från Michel Foucault och den bygger alltså på att man som grupp är med och upprätthåller rådande system. Det upprätthålls inte bara av makthavarna, även om de med mer laglig makt troligtvis kan göra mer skillnad (Hall 2013, s. 34).

Ingrid Lindell (2004) kallar i sin avhandling *Att se och synas* sättet att se på makt för uppreparandets makt. Lindell poängterar att de som skapar mediabilder i hög grad är maktutövare eftersom de styr vad som visas i vår omgivning. Om bara vissa saker visas, eller vissa saker visas gång på gång, har det inflytande på vad människor känner är möjligt att göra i sina liv och på hur vi ser vår omgivning. Bilden bygger inte på synen att människor är fångade under medias makt och gör allt som sägs där. Inte heller är det en idé om att konsumenter/mottagare är fria och gör vad de vill med mediaprodukten, utan istället tänker Lindell sig att mottagaren påverkas av vad som visas men inte är slav under det.

Sammanfattningsvis är representationer maktutövanden och de som bestämmer vad som syns i vår omgivning maktutövare. Studentspexen ägnar sig åt att representera kön, och med sättet de väljer att göra representationerna är de med och skapar vår gemensamma bild av vad kön innebär.

1.6.2 KÖNSMAKTSORDNINGEN

Teorin om könsmaktsordningen bygger på att det kvinnliga och det manliga i samhället ses som två skilda saker och att det kvinnliga är underordnat. Könsmaktsordningen verkar vara långlivad men i förändrade former.

En forskare som haft genomslag inom forskning kring könsmaktsordningen i Sverige är historieprofessorn Yvonne Hirdman. Hirdman (1988, s. 51) beskriver att det hon kallar genussystemet bärs upp av två bjälkar. Den första är "isärhållandets tabu: manligt och kvinnligt bör inte blandas". Den andra är "hierarkin: det är mannen som är norm. Det är män som är människor, därmed utgör de normen för det normala och det allmängiltiga." (Hirdman 1988, s. 51). Alltså får vi av Hirdman en beskrivning av ett samhälle uppdelat i två läger där den ena sidan: männen, är de som är överordnade. Det männen gör blir det viktiga och riktiga. Genuskontrakten, alltså det system som könsmaktsordningen bygger på, är ett underförstått regelverk som finns med oss i alla delar av livet. Hirdman (1988, s. 54) förklarar kontrakten som att

Genuskontrakten är således mycket konkreta föreställningar, uppspaltade på olika nivåer, om hur män/man, kvinnor/kvinna ska vara mot varandra: i arbetet - vilka redskap som hör till vem, i kärleken - vem som ska förföra vem, i språket - hur de ska prata, vilka ord de får använda, - i gestalten/ den yttre formen, vilka kläder som är de tillåtna, hur långt håret ska vara, etc etc, i all otrolig detaljrikedom.

Särhållandet finns överallt. När du går in i en klädaffär möts du av en herr- och en damavdelning där kläderna är gjorda i olika tyger och har olika storlekar. Trots att både män och kvinnor har skor finns på sko-avdelningen en hörna för män och en för kvinnor. Skorna där är i olika storlekar vilket leder till att kvinnor med stora fötter eller män med små fötter subtilt får veta att deras kroppstorlek är fel för deras kön. Så möts vi i vardagen ständigt av uppdelningen. Likaså möts vi överallt av hierarkin med mannen som norm. Det finns damfotboll och det finns fotboll, det finns tjejband och det finns rockband. Visst är kvinnan norm ibland hon med, som när hon är sjuksköterska eller mattant, men inte är det ofta.

Hirdman skriver vidare att vad som ses som kvinnligt och manligt ändras med tiden, men de två bjälkarna består, det vill säga isärhållandets tabu och hierarkin. Socialantropologen Fanny Ambjörnsson (2011) berättar i boken *Rosa - Den farliga färgen* hur rosa för endast hundra år sedan förklarades som en manlig och bestämd färg. Blått var däremot en färg för flickor. Runt första och andra världskriget blev blått en manlig färg och i samband med det blev rosa något för flickorna och "[p]å så sätt blev könspolariseringen intakt" (Ambjörnsson 2011, s. 10). Alltså är

det inte säkert att en sak alltid ses som kvinnlig eller manlig. Det kan som med färgen rosa ändras med tiden.

I "Lara Croft, *Kill Bill*, and the battle for theory in feminist film studies" (Smelik, 2009, s. 180) citeras John Berger som i sin klassiska bok *Ways of Seeing* menar att "men act and women appear" inom västerländsk kultur, han menar då i allt från konstverk till reklam. Citatet hänvisar till att kvinnor förekommer som behagande objekt att titta på medan män gör saker. Det är männen som är aktiva och drivna medan kvinnorna är passiva och kanske till och med bihang till männen.

Feminist-ikonen Simone de Beauvoir (2002) skriver i boken *Det andra könet* att samhället anser att männen ska vara ute i offentligheten och kvinnorna ska vara i ett äktenskap eller förbereda sig för äktenskap. de Beauvoir (2002, s. 489) beskriver det som att

Det öde som samhället av tradition anvisar kvinnan är äktenskapet. Än idag förhåller det sig så att en majoritet av kvinnorna är gifta, har varit det, förbereder sig för att bli det eller lider av att inte vara det. Den ogifta kvinnan definierar sig i förhållande till äktenskapet, oavsett om hon är besviken, upprorisk eller till och med likgiltig inför det institution.

Kvinnans plats blir i äktenskapet hemmet och mannens plats det offentliga.

Sammanfattningsvis finns enligt teorierna i samhället en bild av kvinnor och män som två skilda väsen där det ena är viktigare än de andra. Samhällsbilden blir då att kvinnorna är passiva och definieras i relation till äktenskapet medan männen är aktiva och definieras i relation till det offentliga yrkeslivet, precis som de Beauvoir (2002) sa. Om bilden av kön reproduceras i hög grad i representationer, som i detta fall studentspex, får det efterverkningar på vilka livsmöjligheter människor kommer att presenteras för och således kan det ha hämmande inverkan på deras liv. Synen på vad kön innebär är föränderligt och då har representation del i vad som blir vår syn.

1.7 Metod

Metoden som används i studien är som sagt innehållsanalys och den presenteras i detta kapitel. Innehållsanalys är enligt Rudy, Popova och Linz (2010) en kvantitativ metod där kvantifierbara frågor ställs till ett material. Vanligt förfarande är att efter en första pilotstudie av ett material skapas definitioner av vad som ska kategoriseras som vad. Noggranna definitioner görs av

kategorierna för att undvika att saker utan eftertanke hamnar i kategorier baserat på fördomar. På så sätt blir studien tydlig i sitt utförande, lätt att genomföra och lätt att kritisera.

1.7.1 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

I linje med den innehållsanalytiska metoden görs min analys i ett antal steg. De flesta av stegen är dock inte steg som endast sker vid en innehållsanalys, utan stegen är sådana som de flesta undersökningar måste ägna sig åt. Det första steget skedde långt innan uppsatsens början då jag av intresse såg spexföreställningar och när jag var där funderade på hur deras innehåll ser ut. Steg två har du precis läst igenom, det var skapandet av forskningsfrågor, utforskande av forskningsfält samt teorisamlande som analysen sedan kan byggas på. Nästa steg, som presenteras i det här stycket, kallas i Annika Eliassons *Kvantitativ metod från början* (2010, s. 12) för operationalisering. Steget operationalisering består i att göra definitioner och preciseringar av forskningsfrågan så att frågan blir mätbar. Operationaliseringen består mer praktiskt i att jag skapar tydliga analyskategorier med stöd av tidigare erfarenhet kring spex, teorierna från teoridelen samt den tidigare forskningen. Analyskategorierna används sedan på de programblad som jag samlat in genom arkivarbete och som jag även har digitaliserat. Eftersom jag vill titta på vilka sorts karaktärer som förekommer bestämde jag mig för att spara information om varje individ i programbladen. Således samlar jag information om varje karaktär och deras beskrivning.

Då huvudsyftet med studien är att mäta kön var variabeln kön självskriven. Likaledes registrerades för alla karaktärer vilket år de förekom samt information om vilken föreställning de kom ifrån. De analyskategorier som skapades var Sysselsättning, Relationer, Utseende och Romantik. Sysselsättning, Relationer och Romantik ämnar titta på huruvida spexen reproducerar bilden av kvinnor som privata och män som offentliga. Kategorin Utseende, men även de andra tre, används för att se ifall det enligt John Bergers uttalande är så att "Men act and women appear" (Smelik 2009, s. 180). De fyra analyskategoriernas definition presenteras utförligare när de används i analysdelen av uppsatsen. I största möjliga mån mäts först *om* något nämns och sedan *hur* det nämns.

Resultaten av studien presenteras dels i texten och dels i tabeller och figurer. För att se om resultaten är statistiskt signifikanta görs ett så kallat chi-två-test på sambandet mellan kön och de fyra analyskategorierna. När jag skriver att något är statistiskt signifikant betyder det att chi-två-

testet visat att det är mycket troligt att mitt resultat inte bygger på slumpen. Signifikans kan mätas i olika nivåer och Eliasson (2010, s.111) anser att nivån 5 procent ofta är tillräcklig och det använder jag mig av som gräns. För den som är intresserad av de exakta resultaten av chi-två-testen visas detta i fotnoter samt finns som tabeller i Appendix B.

1.7.2 VALIDITET OCH RELIABILITET

Två viktiga ord att tänka på vid en studie som denna är validitet och reliabilitet (Eliasson 2010, s. 14). Reliabilitet handlar enligt Eliasson om att en studie ska vara upprepbar. Det vill säga; skulle någon annan som försökte göra exakt samma studie som jag få samma resultat? Reliabiliteten blir hög om jag har gjort tydliga definitioner av vad jag håller på med så att någon annan kan se alla delar av mitt arbete. Då jag har med mina variabel-definitioner i Appendix A samt ger exempel i analysdelen på vad jag gjort i tveksamma fall i analysen samt visar exakt vilka föreställningar jag tittar på och använder ett material som även andra kan få tag på, anser jag att min reliabilitet är hög.

Validitet handlar enligt Eliasson (2010, s. 16-17) om huruvida en studie mäter det man vill mäta. Det vill säga om det finns en korrelation mellan frågeställningen och själva analysarbetet. Mitt syfte är att mäta hur kön representeras i spexföreställningarna, om det finns specifika roller som könen återkommande sätts i samt om spexföreställningarna mest handlar om män och deras äventyr. Om jag till exempel hade börjat mäta hur många djur som förekom i varje föreställning hade det inte haft mycket med min frågeställning att göra, vilket hade lett till låg validitet. Ett annat krav för god validitet är att reliabiliteten är hög. Om jag inte tydligt förklarar vad jag gör, går det inte se om vad jag gör är bra.

Mäter jag det jag vill mäta? Jag mäter könsfrekvensen i spexen, vilket är vad jag har som syfte, där finns det inte så mycket att anmärka på. Men har jag relevanta kategorier för att mäta ifall könen hanteras olika? Jag skulle säga att valet av analyskategorier hade kunnat göras på väldigt många sätt. Om jag i mitt resultat inte finner skäl att tro att kvinnliga och manliga karaktärer behandlas olika så betyder det inte att min tes är motbevisad. Jag hade alltså kunnat mäta lite vad som helst, till exempel vilken hårfärg kvinnliga och manliga karaktärer har i spexföreställningarna. Sedan kunde det ha visat sig att ingen skillnad mellan könen fanns i det avseendet. Detta betyder dock inte att det aldrig görs skillnad mellan könen. Om jag istället tittade exempelvis på kläder och insåg att kvinnor nästan alltid har klänning och män nästan

alltid har byxor hade jag bevisat att det finns fall där det görs skillnad på kvinnor och män och alltså vore min tes sann; det görs skillnad på kvinnor och män.

Oavsett vilka analyskategorier jag väljer kan de bevisa det jag vill visa, det vill säga att kvinnor och män behandlas olika. Alltså mäter de vad jag vill mäta. Genom resonemanget om analyskategorier vill jag säga att jag har anser mig ha god validitet.

1.7.3 REFLEXIVITET

Inom genusvetenskapen finns en tradition av att vara försöka vara reflexiv och därmed ta med sig själv i sin forskning. Jag håller med om att det är väldigt viktigt i forskning där forskaren möter det hen forskar om och på så sätt kan antas påverka med sin person. Men även i min sorts arbete, där jag gör en analys av texter, finns det poänger med att presentera forskaren. På så sätt kan utomstående lättare se varifrån tolkningarna kommer och processen blir mer öppen.

Jag forskar om ett område som jag själv rör mig i. Jag har själv varit medlem i och uppträtt med en spexgrupp. Jag har många vänner som även nu är med i spexgrupperna. Jag har dock genomgående varit skeptisk och kritisk till mycket, samtidigt som jag deltagit med glädje. Jag forskar på något jag både gillar och är arg på och det kan leda till att jag både över- och undertolkar mitt material. Det kan leda till att jag påverkas av stämningar jag tyckt mig känna i privatlivet. Att jag är involverad kan också leda till att jag är försiktigare i min kritik i och med att jag inte vill uppröra mina vänner.

Om jag var helt ny inför spexvärlden och mötte informationen om studentspex först när jag började med min studie hade det lett till andra sätt att se på spexen och kanske hade jag fått delvis andra resultat i och med att min förförståelse leder mig till att ställa vissa frågor och göra vissa kategoriseringar. Min förförståelse behöver dock inte vara till varken för- eller nackdel för mitt resultat. För att komma till rätta med min eventuella partiskhet hade till exempel en grupp kunnat sättas samman för att tillsammans göra analyskategorierna. Gruppen hade kunnat bestå av både personer som är mer utomstående och personer som är mer involverade i spexvärlden. Min studie kan ses som en pilotstudie till en sådan grupp genomförd studie.

2. “HANS DOTTER, SKÖN OCH BARNKÄR EGYPTISK PRINSESSA”

I analysdelen uppsatsen, som är döpt efter beskrivningen av prinsessan Uarda (Lundaspexarna, 2003), ämnar jag svara på de frågor som ställts i inledningsdelen. Analysdelen innehåller diskussion av mina analyskategorier som sedan analyseras, definieras och beskrivs. Resultatet presenteras kategori för kategori. Sist diskuteras det bortfall som förekommer i studien.

2.1 Kön

Kön är i studien huvudvariabeln som alla andra mäts mot. Kön blir också den viktigaste att definiera och diskutera. I studien används en tvåkönsmodell vilket innebär att karaktärerna endast kan läggas in i kategorin man eller kategorin kvinna. I de fall då karaktärens kön inte adresseras i materialet mäts det som okänt kön. Vid två tillfällen är det tveksamt vad som menas trots att könet adresseras, det ena är med karaktären Ulla-Olof i spexföreställningen “Kung Byxlös” (Boelspexarna 2002). Dessa två kategoriseras som okänt kön då de inte passar in i undersökningens tvåkönsmodell. De könsöverskridande karaktärerna diskuteras närmare i avsnitt 2.7 Könsöverskridanden.

Valet av tvåkönsmodellen handlar inte om att jag anser att det i samhället finns två binära köns kategorier som människor kan läggas i. Skälet är istället att min erfarenhet säger att spexföreställningarna och samhället i stort använder sig av en tvåkönsmodell i sitt karaktärsskapande med undantag av de två fall som tidigare nämnts. För att mäta kön använder jag mig av spexens egna kategorier. Det är värt att poängtera att det inte är riktiga människor som kategoriseras utan fiktiva karaktärer, alltså kategoriserar jag inte riktiga personer. Ifall riktiga människor varit inblandade hade saken behövts hanteras annorlunda.

För att en karaktär ska hamna i kategorin man krävs att något i beskrivningen ger könsbestämning. Exempelvis om karaktären benämns med han eller herr. På liknande sätt hamnar en karaktär i kategorin kvinna vid ord som hon eller fru. Ord som prinsessa eller hertiginna eller prins och hertig används också som könsbestämmare. I vissa fall finns en bild bredvid karaktärsbeskrivningen. I de fall bilden kan sägas tydligt könsbestämma karaktären så används bilden som komplement till texten. I de flesta fall har namnet varit starkt könande. Det enda problemet som uppkommit har varit där karaktärerna endast benämns med sitt yrke.

Ett problem som uppstår när karaktären endast benämns med yrke är att många manligt kodade ord även används till kvinnor och inte kan anses könsbestämmande. Exempelvis används ord som lärare både till kvinnor och till män medan lärarinna kan ses som kvinnligt könsbestämmande. Om båda orden används i samma programblad kan de båda anses könsbestämmande, men om bara ordet lärare existerar så kan det inte anses manligt könsbestämmande. Här finns alltså en risk att fler män än kvinnor hamnar utanför mätningen eftersom det är vanligt att det manliga ordet även används som könsneutralt ord. Det är dock bara 6,3 procent⁹ av de analyserade karaktärerna som hamnat i kategorin okänt kön varför bortfallet inte torde göra nämnvärd skillnad.

2.1.1 RESULTAT

Av de könade 624 karaktärerna är 214 eller 34,3 procent¹⁰ kvinnor. Männerna är 410 stycken eller 65,7 procent¹¹. Det betyder att strax under två tredjedelar av karaktärerna är män (se Tabell 1). I sociologen Simon Lindgrens (2005, s. 178) *Populärkultur - teorier, metoder och analyser* presenteras en studie av Gaye Tuchman där förekomsten av kvinnor i amerikansk tv år 1954 till 1974 registreras. I studien visade det sig att på varje kvinna gick det två män. Alltså finns det ungefär lika stor andel kvinnor representerade i nutida Lundensiska studentspex som det fanns i amerikansk tv för över 40 år sedan.

		Antal	Procent	Giltig procent	Kumulativ procent
Giltiga	Kvinna	214	32,1	34,3	34,3
	Man	410	61,6	65,7	100,0
	Sammanlagt	624	93,7	100,0	
Saknas	Okänt kön	42	6,3		
Sammanlagt		666	100,0		

Tabell 1: Frekvens av kön i alla föreställningar tillsammans.

När karaktärerna delas upp efter vilket spex de tillhör visar det sig att det skiljer sig mellan spexen (se Figur 1). Resultatet är statistiskt signifikant¹². Alla spexen har en majoritet av män bland karaktärerna, men Boelspexarna, som är det mest nystartade av de analyserade spexen, har

⁹ n = 666

¹⁰ n = 624

¹¹ n = 624

¹² Chitvå = 26,623, n = 624, p < 0,001, se Tabell 8 i Appendix B

störst andel kvinnliga karaktärer. Boelspexarna har 46,3 procent¹³ kvinnliga karaktärer, det vill säga nästan hälften kvinnor. Boelspexarna karakteriseras också av att de endast har kvinnor som skådespelare (Hagberg 2004). Spexet med näst flest kvinnor på scen är Jesperspexet med 35,0 procent¹⁴ kvinnliga karaktärer. Jesperspexet är även det näst nyast startade spexet och det första spexet att ha både män och kvinnor som skådespelare (Larsson, Meurling & Strömberg (red.) 1986). Näst på tur, alltså med näst minst andel kvinnor, är Toddyspexarna som har 24,6 procent¹⁵ kvinnor. Toddyspexarna är ett över hundraårigt spex som först nyligen släppte in kvinnor som skådespelare. Sist på tur kommer det ursprungliga spexet, det som fortfarande inte har kvinnor som skådespelare, nämligen Lundaspexarna. Lundaspexarna har här 20,9 procent¹⁶ kvinnliga karaktärer, det vill säga ungefär en femtedel. Vad gäller Lundaspexarna förekommer dock en mycket liten andel av deras föreställningar i undersökningen, endast 4 av 30 stycken. Därför är deras resultat knappast generaliserbart till alla deras föreställningar. För Lundaspexarnas del behövs en uppföljande studie för att se ifall resultatet är representativt. Se kapitel 2.6 för extra siffror hos Lundaspexarna och där jag visar att siffran verkar trolig för Lundaspexarna generellt. Vad gäller de andra tre spexen förekommer dock en stor andel av de spexföreställningar som framfördes under 1999 till 2013, och jag kan med säkerhet dra slutsatsen att deras föreställningar har en majoritet manliga karaktärer (se Figur 1).

Tydligt i resultatet är att andelen kvinnliga karaktärer är större i de nyare spexgrupperna och att andelen är mindre i de äldre spexgrupperna. Om de kvinnliga karaktärerna hade varit jämnt utspridda över spexgrupperna hade det funnits fler kvinnliga karaktärer hos Lundaspexarna och hos Toddyspexarna. Jesperspexarna ligger på snittet för de fyra spexgrupperna och Boelspexarna har fler kvinnliga karaktärer än snittet (se Tabell 8 i Appendix B).

Erik Arroy som 2013 var ordförande för Sveriges förenade studentkårer sa i en intervju angående sexistiska sånger inom studentlivet att “[o]fta används traditioner som argument för att bevara de kränkande texterna.”(Milstead 2013). På frågan om hur vanliga sådana traditioner är svarar han att “[j]ag gissar att det är vanligare i större universitetsstäder med längre kårtraditioner.” (Milstead 2013). Här sägs att förklaringen till att könsdiskriminerande traditioner får leva kvar är att de är just traditioner. Arroy gissar även att områden med längre traditioner har

---

¹³ n = 214

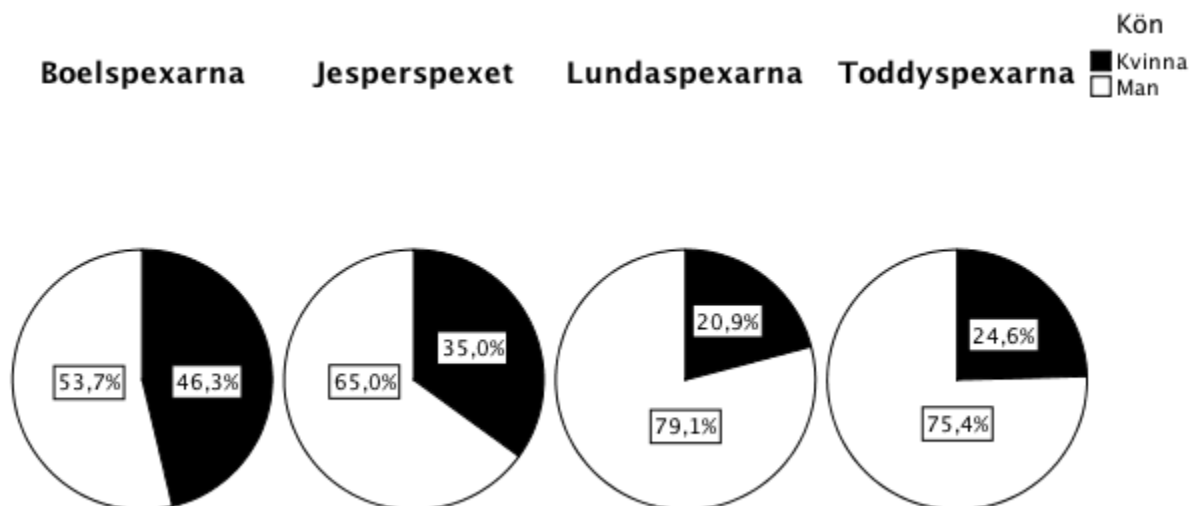
¹⁴ n = 160

¹⁵ n = 183

¹⁶ n = 67

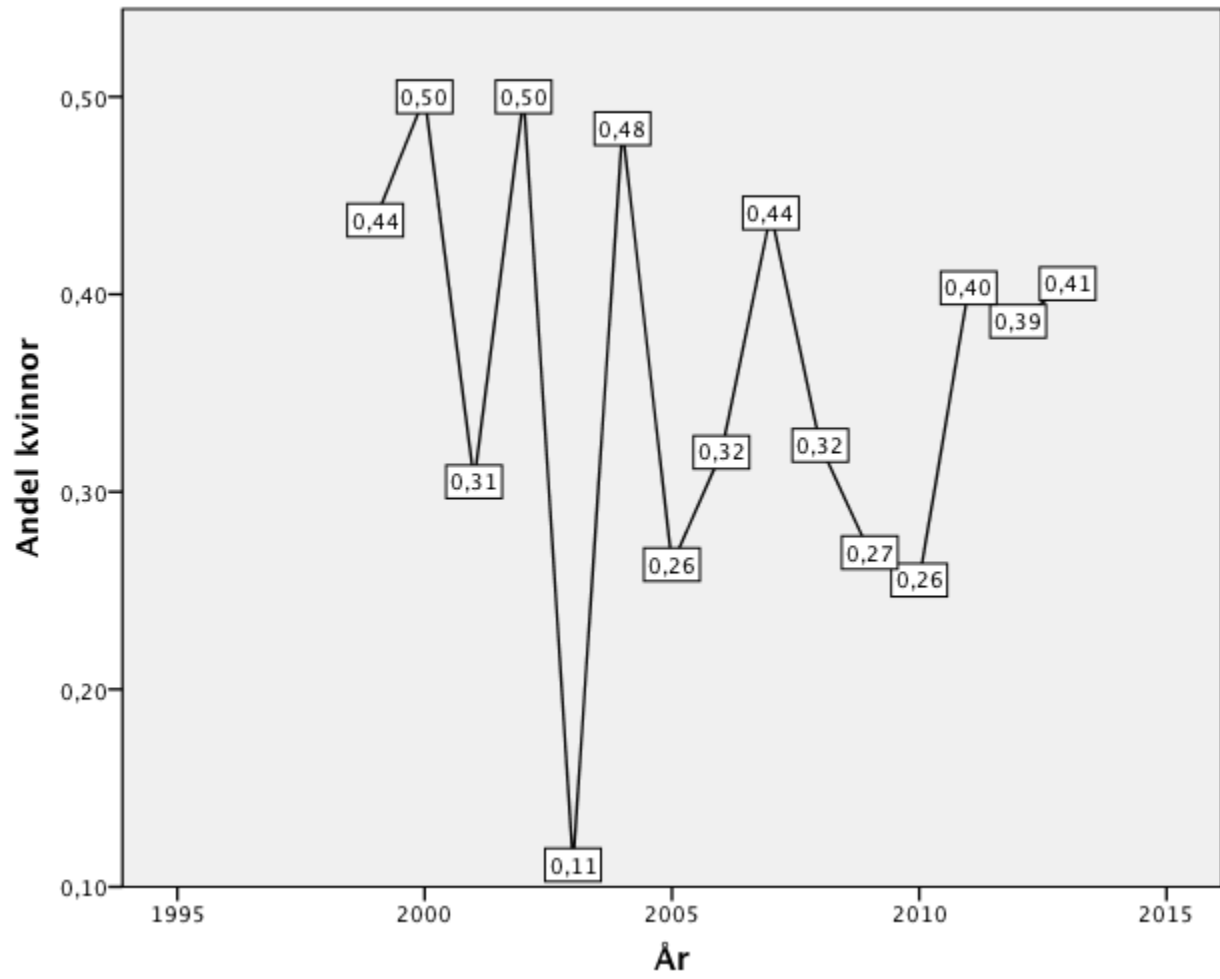
större problem. Lund är just en av de större universitetsstäderna med lång studentlivstradition. Att det yngre spexet Boelspexarna har fler kvinnokarakterer än de äldre spexgrupperna är då inte förvånande och det är troligtvis för att Boelspexarna inte har en gammal tradition av att spela föreställningar om män.

Figur 1: Könsfördelning i procent uppdelad på vardera spexgrupp.

Om variabeln årtal tas med beräkningen framkommer inte någon bild av en trend som går framåt vilket hade kunnat förväntas. Om något så verkar kvinnorna ha blivit marginellt färre under den studerade tidsperioden (se Figur 2). Här kan alltså inte någon framgångssaga skrivas. Av figuren framgår att de två år då kvinnorna var uppe i sin högsta andel, det vill säga åren då de var precis hälften av karaktärerna, var år 2000 respektive år 2002.

Kvinnorna var aldrig överrepresenterade under perioden 1999 till 2013. I Tabell 2 framgår vilka spexgrupper som karaktärerna kommit från under vardera år. Noterbart är att år 2003, året då andelen kvinnor var som minst, är det enda året där Boelspexarna inte är medräknade. Troligt är att könsfördelningen varit jämnare år 2003 ifall Boelspexarna var medräknade. De år där könsfördelningen varit närmast 50/50, det vill säga år 2000, 2002 samt 2004, saknas material från minst två av Jesper-, Toddy- och Lundaspexarna och år 2000 saknas material från alla tre. Om man ska tro trenden för de tre spexgrupperna överlag är det troligt att könsfördelningen lutat mer åt dominans av män ifall mer material hade funnits från dem.

Figur 2: Andel kvinnliga karaktärer i spexen per år.

		Spexgrupp				Sammanlagt
		Boelspexarna	Jesperspexet	Lundaspexarna	Toddyspexarna	
Årtal	1999	18	0	0	14	32
	2000	16	0	0	0	16
	2001	16	12	18	16	62
	2002	13	0	0	15	28
	2003	0	12	29	0	41
	2004	19	20	0	0	39
	2005	23	17	0	22	62
	2006	18	7	0	0	25
	2007	15	13	8	0	36
	2008	20	14	14	22	70
	2009	17	15	0	22	54
	2010	14	16	0	22	52
	2011	12	28	0	24	64
	2012	14	16	0	18	48
	2013	14	0	0	23	37
	Sammanlagt	229	170	69	198	666

Tabell 2: Antal karaktärer analyserade uppdelat på år och spexgrupp.

Noterbart är att det förekommer sex stycken spexföreställningar där det finns fler kvinnor än män, en med jämn könsfördelning och 33 stycken där det är fler manliga än kvinnliga karaktärer. (Se Tabell 13 i Appendix B). Alltså är det mycket vanligare med majoritet män än vad det är med majoritet kvinnor i föreställningarna.

2.2 Sysselsättning

Inom den här analyskategorin undersöks ifall kvinnor oftast porträtteras som privata aktörer och män som offentliga aktörer. Är det så att kvinnor i lägre grad får vara med i en offentlig roll i spexföreställningarna? Här ses alltså sysselsättning som en offentlig roll och den definieras i hög grad så som yrke. Variabeln mäts i två led eftersom det även är intressant om män befinner sig i vissa sorters sysselsättningar och kvinnor i andra.

Vad gäller hur mätningen görs kan för det första yrkesstatus i namnet ses som en sysselsättning. Till exempel professor eller doktor. Utöver det tittas det efter ifall ett yrke preciseras i den beskrivande texten och om det finns yrkesspecificerande element med på en eventuell bild, till exempel en nunneklädsel eller ett stetoskop. I led nummer två kategoriseras alla karaktärer med sysselsättningen efter de 21 övergripande yrkeskategorier som förekommer hos Arbetsförmedlingen (2012). På Arbetsförmedlingens hemsida finns specificerat vilka yrken

som tillhör vilken övergripande yrkeskategori. Arbetsförmedlingens standard bygger dock på nutida yrken och yrken som folk har generellt i Sverige och därför måste vissa tillägg göras: Kung och Drottning ses som chefsyrken medan prins och prinsessa inte ses som yrken utan som en social plats, om det inte förtydligas att prinsen eller prinsessan till exempel leder en här i och med sin position, i så fall är de inom Militära yrken. Student räknas inte heller som yrke.

De tillägg som gjorts till de 21 kategorierna är Prostitution och Tjuv. Prostitution lades till eftersom det kändes problematiskt att låta kategorin försvinna in i någon av de andra kategorierna. Att välja vilken den i så fall tillhör blir ett för subjektivt och vinklande val. Istället förekommer prostitution som en egen kategori. Tjuv lades till eftersom det inte tycktes passa in i någon av de kategorier som fanns. Här läggs även till exempel banditer och pirater till. Skälet till att det överhuvudtaget fick vara med som sysselsättning är att det är något som görs i den offentliga världen och som används för att förtjäna uppehälle. Gudar, änglar, slavar, andar och så vidare, registreras inte som några med specificerad sysselsättning.

Här följer exempel på yrkeskategorier som inte var uppenbara, där jag fått göra ett tolkningsarbete. Picador (Boelspexarna 1999) sattes till kategorin Kultur, media, design i och med att all scenkonst hamnar där. Till exempel är cirkusartister tillhörande kategorin. Tävlingsutövare som ägnar sig åt djur hamnar i kategorin Pedagogiskt arbete enligt Arbetsförmedlingen (2012), men jag tolkar picadorens jobb som uppträdande mer än en tävling, varför jag lägger picadoren i samma kategori som cirkusartisterna. Diverse rådgivare och assistenter till kungligheter och liknande har jag lagt i kategorin Administration, ekonomi, juridik, medan hovdamer och påklädare lades i kategorin Socialt arbete. Torpeder (Boelspexarna 2005) placerades i kategorin Militärt arbete, medan spioner och bödlar lades i kategorin Säkerhetsarbete. Tre stycken odalisker (Toddspexarna 2001) placerades som utan sysselsättning, trots att det eventuellt hade gått att placera dem i kategorin Prostituerade.

2.2.1 RESULTAT

Resultatet visar på tydliga skillnader mellan könen med ett signifikant¹⁷ resultat. 42,5 procent¹⁸ eller lite mer än två femtedelar av kvinnorna benämns med sysselsättning, medan 69,3 procent¹⁹ av männen benämns med det. Eftersom männen är många fler än kvinnorna betyder det att

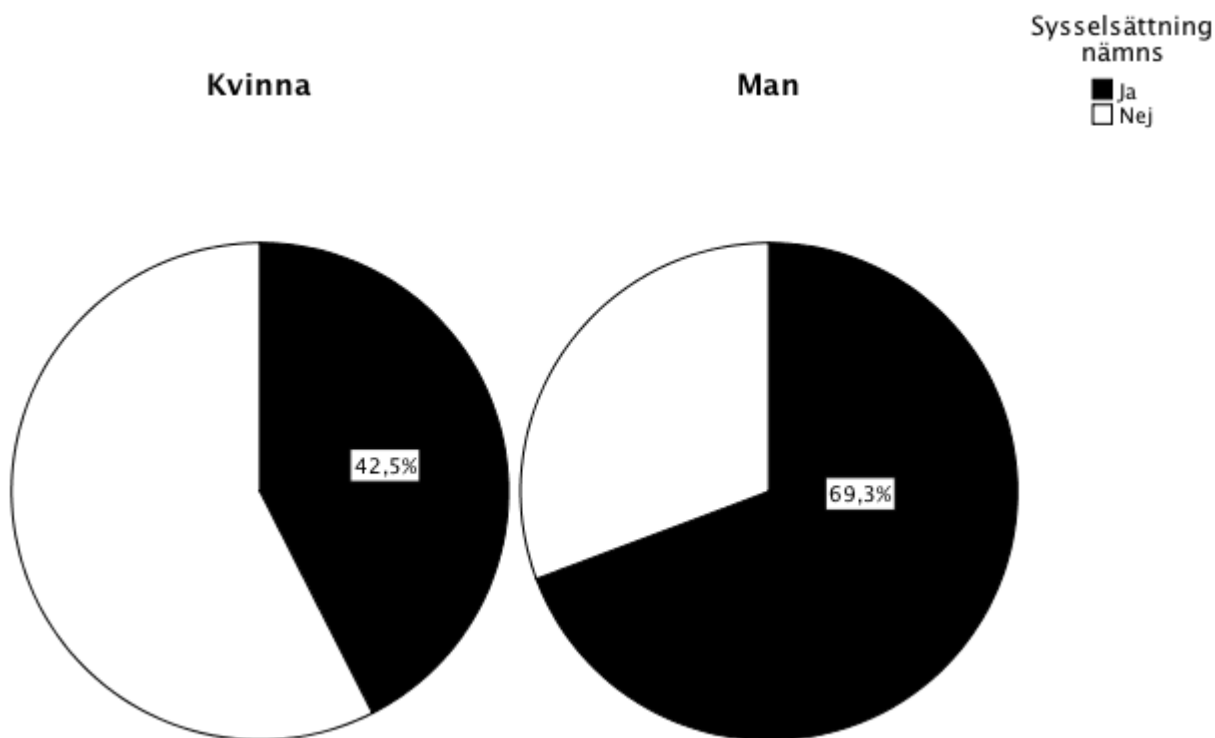
---

¹⁷ Chi-två = 41,941, n = 624, p < 0,001, se Tabell 9 i Appendix B

¹⁸ n = 214

¹⁹ n = 410

endast en fjärdedel av alla karaktärer som har en sysselsättning specificerad är kvinnor. I gruppen sysselsatta karaktärer är tre fjärdedelar män. (Se Figur 3 samt Tabell 9 i Appendix B). Könen behandlas olika när det gäller sysselsättning. Män porträtteras i hög grad som några med sysselsättning. I högre grad är alltså männen presenterade som aktiva.

Figur 3: Sysselsättning nämns i beskrivning uppdelat på kön.

Det finns skillnader på hur könen behandlas även i vilket yrke de får ägna sig åt. Då endast en fjärdedel av de som har sysselsättning specificerad är kvinnor torde en jämn könsfördelning på en sysselsättning vara en fjärdedel kvinnor och tre fjärdedelar män.²⁰ De kategorier som faller längst ifrån den jämlika andelen, där kvinnor är mest överrepresenterade, är: Hantverksyrken och Prostitution. Om man jämför med Lindell (2004) finner vi att sysselsättningarna kvinnorna presenteras i inte är något som spexen är ensamma om. Lindell (2004, s.133) presenterar nämligen forskning som visar att prostituerade kvinnor är överrepresenterade i film.

Utöver Hantverksyrken och Prostitution finns tre kategorier där kvinnorna utgör över två femtedelar. Dessa tre är Försäljning, inköp, marknadsföring²¹, Sanering, renhållning²² samt

²⁰ n = 375

²¹ n = 17

Socialt arbete²³. Dock är det väldigt få som finns i vardera av kategorierna, varför andelen väldigt snabbt kan bli väldigt stor. Undantaget är kategorin Socialt arbete som har många utövare. De kategorier där endast män förekommer är: Bygg och anläggning, Industriell tillverkning, Installation, drift, underhåll, Naturbruk och Tekniskt arbete. Alltså är kvinnorna överrepresenterade i sociala och omhändertagande arbeten, medan männen är överrepresenterade i tekniska och fysiska arbeten.

Kategorin som flest med sysselsättning hamnar i, Chefer och verksamhetsledare, består av 17,7 procent²⁴ kvinnor. Alltså är männen överrepresenterade i den största och kanske viktigaste kategorin. Kvinnor är underrepresenterade i ledande poster i samhället i övrigt, men faktum är att kvinnor sitter på större andel av chefsposterna i Sverige än vad de gör i spexföreställningarna. I Sverige sitter kvinnor på cirka en fjärdedel av alla chefsposter (Göransson 2007, s. 38) och i spexföreställningarna sitter de på mindre än en femtedel av chefsposterna.

Notera att det i Tabell 3 endast finns 21 av 23 sysselsättningskategorier presenterade. Detta beror på att det för två av kategorierna saknades karaktärer som passade in.

---

²² n = 2

²³ n = 33

²⁴ n = 91

		Kön		Sammanlagt
		Kvinna	Man	
Sysselsättning	Administration, ekonomi, juridik	4	19	23
	Bygg och anläggning	0	2	2
	Chefer och verksamhetsledare	16	75	91
	Försäljning, inköp, marknadsföring	7	10	17
	Hantverksyrken	4	0	4
	Hotell, restaurang, storhushåll	4	10	14
	Hälso- och sjukvård	2	7	9
	Industriell tillverkning	0	3	3
	Installation, drift, underhåll	0	1	1
	Kultur, media, design	18	45	63
	Militärt arbete	3	17	20
	Naturbruk	0	10	10
	Naturvetenskapligt arbete	2	5	7
	Pedagogiskt arbete	1	7	8
	Prostitution	4	0	4
	Sanering och renhållning	1	1	2
	Socialt arbete	15	18	33
	Säkerhetsarbete	6	23	29
	Tekniskt arbete	0	3	3
	Tjuvar	3	21	24
	Transport	1	7	8
Sammanlagt		91	284	375

Tabell 3: Antal karaktärer med specificerade sysselsättningar.

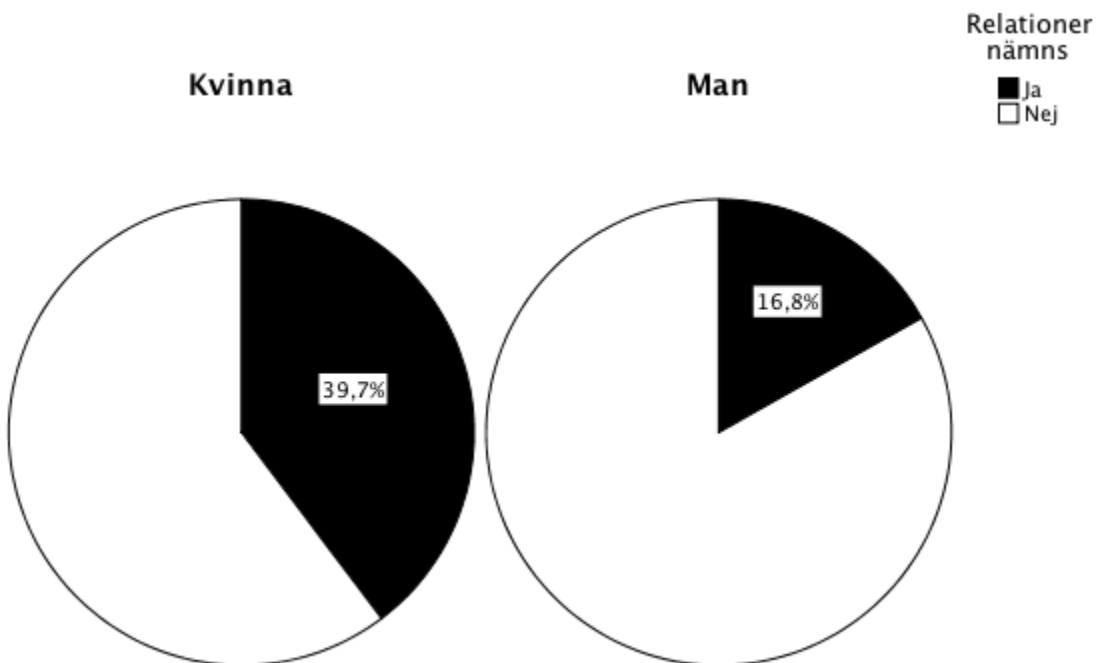
2.3 Relationer

Precis som med sysselsättning handlar det om att se ifall kvinnor är med i spexen som privata karaktärer medan männen presenteras som offentliga. Analyskategorin kan tänkas ge en indikator på huruvida kvinnorna är biroller till de manliga karaktärerna, i och med att vissa karaktärer beskrivs som deltagande i historien på grund av prestationer eller som huvudpersoner, medan andra (enligt tesen: kvinnorna) är där som bihang.

Variabeln mäts genom att titta efter nyckelord. Står det i texten att karaktären är till exempel en syster, bror, fru, vän till någon? Då får den ett ja på kategorin. Dock räknas inte en butler eller assistent eftersom detta ses som en offentlig relation. Alltså räknas tre kategorier in i variabeln: Familjära relationer (syster, bror, mamma, pappa, kusin etc.), Romantiska relationer (flickvän, partner, gift med), samt Vänskapliga relationer (vän med).

2.3.1 RESULTAT

I analyskategorin framkommer stora skillnader mellan könen och resultatet är signifikant²⁵. 39,7 procent²⁶ av kvinnorna presenteras genom relationer, att jämföra med att 16,8 procent²⁷ av männen presenteras så (se Figur 4). Här finns fog för teorin om att kvinnor presenteras som privata och bihang, och män som offentliga. Dock vet jag inget om samma karaktärer får utslag på kategorin Relationer och kategorin Sysselsättning. Kanske presenteras kvinnliga karaktärer både med sysselsättning och med relationer medan manliga presenteras med bara sysselsättning. Jag vet alltså inget om hur de två korrelerar. Det hade också kunnat vara så att karaktärer presenteras med antingen relationer eller sysselsättning. Om så är fallet är det ännu mer tydligt att kvinnor presenteras som privata och män som offentliga, men det kan jag dock inte se här.

Figur 4: Relationer nämns uppdelat på kön.

²⁵ Chi-två = 39,634, n = 624, p < 0,001, se Tabell 10 i Appendix B

²⁶ n = 214

²⁷ n = 410

2.4 Utseende

Inom analyskategorin undersöker jag ifall kvinnors utseende poängteras i högre grad än männens. Kategorin finns för att ta reda på ifall kvinnorna i högre grad bedöms efter sitt utseende. Här mäts huruvida utseende nämns, men också hur det nämns. Är till exempel ett visst kön i högre grad vackra och hur är det med längd och storlek på kroppen? Stämmer det som John Berger säger, att “men act and women appear” (Smelik 2009, s. 180)?

Analyskategorin utseende mäts i två nivåer, först huruvida utseendet nämns och sedan hur det nämns. I kategorin hur finns tre delar; värdeladdat utseende, utseende vad gäller längd och utseende vad gäller kroppsstorlek. I kategorierna finns inget mellanting medräknat eftersom karaktärens egenskaper endast beskrivs i programbladen ifall de är extraordinära på något sätt. Alltså kan en karaktärs beskrivning i kategorin värdeladdat vara positiv eller negativ, inte mitt emellan.

I några fall var det inte självklart vad som passade och där har jag fått göra ett visst tolkningsarbete. Till exempel ordet “viktproblem” i kombination med en bild på ett ansikte som var mycket rundare än de andra på bild placerade personen i kategorin tjock (Boelspexarna 2005). Personer vars utstrålning beskrevs kategoriseras inte som att deras utseende beskrevs, då jag tolkar utstrålning som personlighet. Inte heller personer vars klädstil beskrevs hamnade här, istället var det fysiska egenskaper hos personerna som gav utslag i kategorin.

2.4.1 RESULTAT

I kategorin utseende finns det inga stora skillnader mellan könen i huruvida deras utseende kommenteras. Resultatet är inte statistiskt signifikant²⁸. 11,7 procent²⁹ av kvinnorna har utseende poängterat och 8,3 procent³⁰ av männen (se Figur 5). Kvinnorna kommenteras mer, men det är en i stort sett marginell skillnad. Vad gäller de tre underkategorier som jag tittat på går det inte heller att säga mycket med hjälp av resultatet. Eftersom det bara är 59 av de 624 könade karaktärerna som har ett utseende kommenterat blir det väldigt få i varje undergrupp (se Tabell 4, 5 och 6). Av de utseendekommenterade karaktärer som benämns som tjocka är männen något fler. Av de utseendekommenterade karaktärer som benämns som positivt värdeladdade är

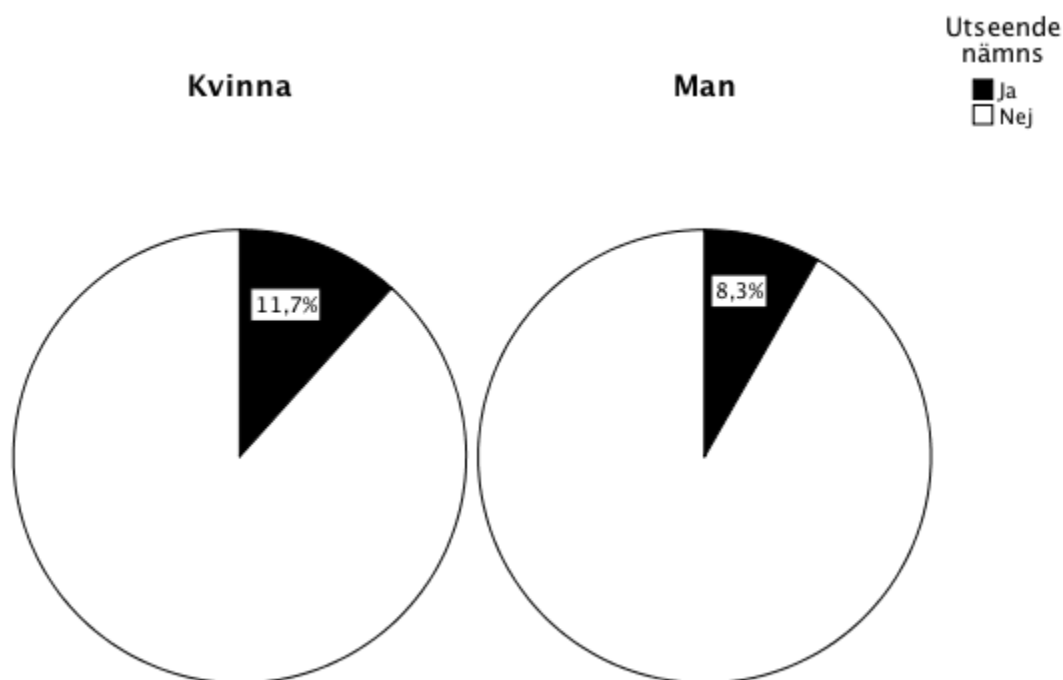
---

²⁸ Chi-två = 1,887, n = 624, p = 0,170, se Tabell 11 i Appendix B

²⁹ n = 214

³⁰ n = 410

kvinnorna något fler. Eftersom de utseendekommenterade är få vill jag inte dra några slutsatser kring detta. Eventuellt benämns könen olika, eventuellt är det lika. Det skulle behövas en annan studie av variablerna för att dra en slutsats här. Till exempel kan det hända att hanteringen av karaktärens utseende är svår att hitta i programbladen och att det hellre ska undersökas genom att titta på själva föreställningarna eller manuset.

Figur 5: Hur stor andel av karaktärerna som har utseende nämnt, uppdelat på kön.

			Kön		Sammanlagt
			Kvinna	Man	
Utseende värdeladdat	Ja - Positivt	Antal	10	3	13
		Förväntat antal	5,5	7,5	13,0
	Ja - Negativt	Antal	3	4	7
		Förväntat antal	3,0	4,0	7,0
Nej	Antal	12	27	39	
	Förväntat antal	16,5	22,5	39,0	
Sammanlagt	Antal	25	34	59	
	Förväntat antal	25,0	34,0	59,0	

Tabell 4: Karaktärer med utseende kommenterat uppdelade på huruvida utseendet är värdeladdat. Förväntat antal anger hur fördelningen hade sett ut ifall könen hade behandlats helt lika.

			Kön		Sammanlagt
			Kvinna	Man	
Utseende längd	Ja - kort	Antal	3	5	8
		Förväntat antal	3,4	4,6	8,0
	Nej	Antal	22	29	51
		Förväntat antal	21,6	29,4	51,0
Sammanlagt		Antal	25	34	59
		Förväntat antal	25,0	34,0	59,0

Tabell 5: Karaktärer med utseende kommenterat uppdelade på huruvida längd nämns.

			Kön		Sammanlagt
			Kvinna	Man	
Utseende storlek	Ja - smal	Antal	0	2	2
		Förväntat antal	,8	1,2	2,0
	Ja - tjock	Antal	2	8	10
		Förväntat antal	4,2	5,8	10,0
	Nej	Antal	23	24	47
		Förväntat antal	19,9	27,1	47,0
Sammanlagt		Antal	25	34	59
		Förväntat antal	25,0	34,0	59,0

Tabell 6: Karaktärer med utseende kommenterat uppdelade på huruvida kroppstorlek nämns.

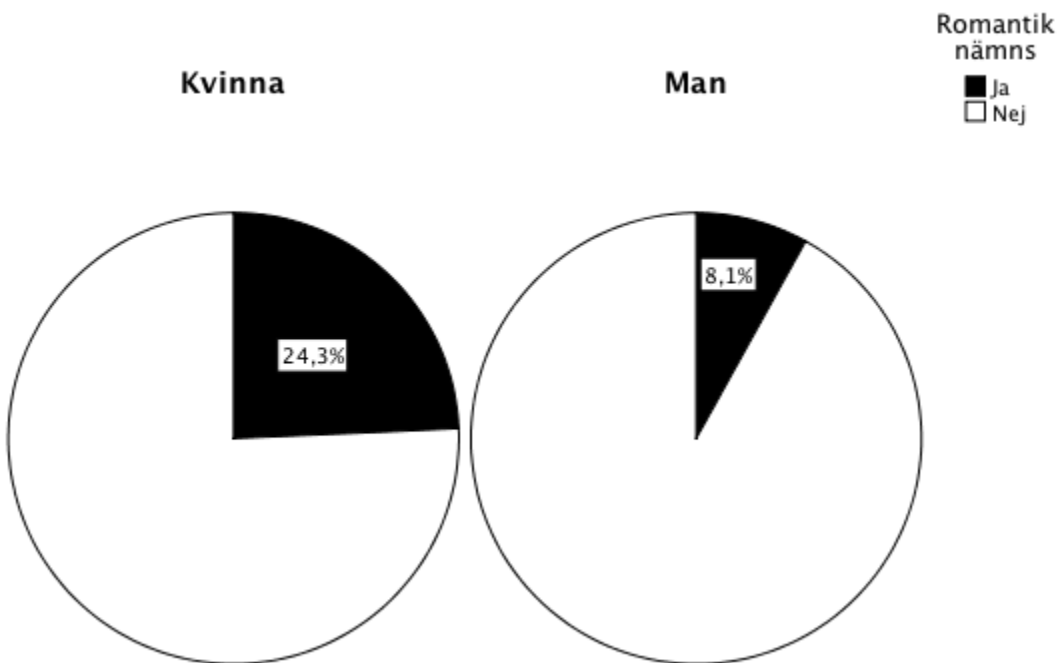
2.5 Romantik

Analyskategorin överlappar till viss del med kategorin Relationer och räknas således inte samtidigt som den. Kategorin Romantik handlar specifikt om att mäta huruvida romantik och kärlek nämns. Jag tittar här efter ifall det är kvinnorna som är kärlekssuktande. Återigen efter “kvinnor privata och män offentliga”-principen. Är det som de Beauvoir (2002, s. 489) säger att “[d]et öde som samhället av tradition anvisar kvinnan är äktenskapet”? Eller i detta fall, är det öde kvinnorna anvisas av karaktärsskaparna?

Variabeln registrerar ifall nyckelord som “kär i”, “trånar efter”, men även “gift” med eller “ihop med” förekommer. Även om det står “drömmer inte om kärlek” räknas det som att romantik nämns. Ett exempel på en person som tydligt hamnade i denna kategori är Daisy Bell (Jesperspexet, 2001) och en del av hennes beskrivning har fått namnge uppsatsen.

2.5.1 RESULTAT

I kategorin romantik fann jag skillnader i hur könen behandlas och resultatet är statistiskt signifikant³¹. 24,3 procent³² av kvinnorna hade romantik kommenterat i sin beskrivning, men bara 8,1 procent³³ av männen hade det (se Figur 6). Trots att kvinnorna bara är ungefär en tredjedel av karaktärerna i spexen är kvinnorna tre femtedelar av karaktärerna som benämns med romantik. Här finns alltså en stor skevhet i hur könen porträtteras.

Figur 6: Romantik nämns uppdelat på kön

2.6 Lundaspexarna

Av de 77 spexföreställningarna som förekom under tidsperioden fick jag genom arkivarbete samt kontakter tillgång till över hälften. Det förekommer programblad från alla årtal och spexgrupper. Därför torde bortfallet inte göra stor skillnad i det stora hela. Dock finns en snedfördelning i och med att Lundaspexarna i mycket få fall har med en karaktärsbeskrivning i programbladen och i och med att jag hade en mindre andel av deras programblad än vad jag hade från de andra

³¹ Chi-två = 31,412, n = 623, p < 0,001, se Tabell 12 i Appendix B

³² n = 214

³³ n = 410

grupperna. Därför gör jag en kvantitativ analys av de programblad jag har från Lundaspexarna där karaktärsbeskrivning saknas, för att få en bild av vad bortfall från Lundaspexarna kan ha lett till.

Här räknas kön på de karaktärer som beskrivs när handlingen beskrivs i 13 stycken föreställningars programblad. Resultatet visar att det tidigare resultatet stämmer mycket bra. Jag fann 22,4 procent kvinnor och 77,6 procent³⁴ män (se Tabell 7). I resultatet som jag fann hos de fyra programbladen i den stora undersökningen hade Lundaspexarna 20,9 procent³⁵ kvinnor, vilket tyder på att runt 22,4 procent³⁶ kvinnliga karaktärer är en trolig siffra för Lundaspexarna i stort. Om programbladen som föll bort hade lagts till i resultatet hade också den sammanlagda andelen kvinnor för alla spexgrupper varit lägre, eftersom Lundaspexarna har färre kvinnliga karaktärer i föreställningarna än vad de andra tre spexgrupperna har. Skillnaden i slutsiffra är dock inte jättestor, mitt nuvarande resultat är 34,3 procent³⁷ kvinnor och resultatet med de tretton Lundaspexen inräknade är 32,3 procent³⁸. Dock tyder resultatet på att män hade varit överrepresenterade i spexföreställningarna även om jag haft ännu fler programblad från Lundaspexarna. Med de 13 föreställningarna inräknade har jag information från 56,7 procent³⁹ av Lundaspexarnas föreställningar från perioden.

		Frekvens	Procent	Giltig procent	Kumulativ procent
Giltiga	Kvinna	28	22,4	22,4	22,4
	Man	97	77,6	77,6	100,0
	Sammanlagt	125	100,0	100,0	

Tabell 7: Andel karaktärer efter kön i de tretton extra programbladen från Lundaspexarna

2.7 Könsöverskridanden

En annan eventuell snedfördelning i resultat handlar om karaktärer som inte kunde registreras som tydligt könsbestämda. Av de karaktärer som inte kunnat kategoriseras som kvinna eller man i studien finns två som sticker ut, vilket är de så kallade “transorna” från Buffalo Bill

³⁴ n = 125

³⁵ n = 67

³⁶ n = 125

³⁷ n = 624

³⁸ n = 749

³⁹ n = 30

(Boelspexarna 2012) och Kung Byxlös (Boelspexarna 2002). De övriga karaktärer som inte könsbestämts har antingen varit saker, som en måne, eller så har könet inte gått att utläsa av det material jag har. Dock har de karaktärer där jag inte tydligt kunnat utläsa könet troligtvis varit könade i själva pjäsen. Med könade menas att karaktärerna haft tydliga stereotyp könsbestämmande attribut, som skägg eller klänning. Dollys (Boelspexarna 2012) och Ulla-Olofs (Boelspexarna 2002) könstillhörighet poängteras dock redan i programbladet, men deras tillhörighet markeras där som obestämd. Dolly benämns med "hen" trots att alla andra karaktärer benämns antingen "han" eller "hon". Båda karaktärerna kallas för "transor" i texten. Förekomsten av karaktärerna visar att kategorierna i studien inte är så allomfattande som jag velat eftersom dessa två faller emellan. En förbättring av min undersökning hade då kunnat vara att lägga till en kategori för könsöverskridande karaktärer.

3. SLUTSATSER

Få saker är så starkt förknippade med humor och Lund som spexen. Profiler som Hasse Alfredson, Anders Jansson och Johan Wester har fostrats i den kulturen. Till och med Måns Zelmerlöw har en bakgrund som spexare.

(Sjöberg 2014)

I uppsatsens inledningsdel frågade jag mig hur kvinnor och män porträtteras i de nutida Lundensiska spexföreställningarna från Boelspexarna, Jesperspexet, Lundaspexarna samt Toddyspexarna. Jag undrade också om det finns specifika roller där könen återkommande sätts och vilka de är i så fall. Till sist frågade jag mig om spexföreställningarna numerärt mest handlar om män och deras äventyr.

Jag har visat att kvinnor och män porträtteras på olika sätt i spexföreställningarna. Kvinnor presenteras i högre grad med hänvisning till deras privata relationer och deras romantiska intressen. Däremot presenteras männen oftare med offentliga yrken eller sysselsättningar än vad kvinnorna gör. Här visar det sig alltså att bilden av kvinnor som privata och män som offentliga är något som reproduceras i spexföreställningarna. Över 60 år har gått sedan Simone de Beauvoir (2002) skrev *Det andra könet*, men ändå visas i spexföreställningarna en bild av kvinnor och män som starkt påminner om den de Beauvoir presenterade i sin klassiska bok.

När det gäller vilka sysselsättningar karaktärerna har förekommer också skillnader mellan könen. Vissa sysselsättningar verkar vara reserverade för männen och vissa för kvinnorna. Till exempel är endast kvinnor i prostitution, medan endast män ägnar sig åt naturbruk. Det yrke som hade flest utövare var chefsyrken och bland cheferna var männen i stor majoritet.

Jag har inte fått tydligt gehör för min tes vad gäller utseende. Här fann jag inga starka bevis för att kvinnor i högre grad presenteras med utseende, och därför är det inte säkert att så är fallet. Det fanns en skillnad mellan könen, men den var väldigt liten. Bland de fåtal karaktärer som presenterades med utseende fann jag att kvinnorna i högre grad hade sitt utseende värderat medan männens utseende snarare beskrevs med storlek på kroppen. Om man ska hårdra det var kvinnorna vackra och männen tjocka, men som sagt var resultatet så litet att det inte går att uttala sig säkert om.

Männen är i majoritet på scenen i alla de fyra spexgrupperna. Boelspexarna har lite jämnare fördelning än de andra och Lunda- och Toddyspexarna har mindre jämnt. De äldre spexgrupperna har färre kvinnor på scen och de nyare har fler. Spexen med fler kvinnliga skådespelare har fler kvinnliga karaktärer och tvärtom, trots att kvinnor inte spelar kvinnor och vice versa. Att manliga karaktärer är i majoritet tyder på att mannen som norm reproduceras här. Det är männens historier som berättas och kvinnorna verkar vara deras biroller. Spexen reproducerar könsmaktsordningen så som Yvonne Hirdman (1988) beskriver den, det vill säga, spexen visar upp kvinnor och män som två olika slags människor där den ena är viktigare än den andra. Mäns historier är viktigare, det är männens historier som berättas.

3.1 Framåtblick

En studie som denna kan göras på många olika sätt och här ämnar jag ge exempel på vad som hade kunnat göras annorlunda. Dessa kan även ses som tips till framtida studier. Till exempel tittar min studie endast på fyra spexgrupper och alla från Lund, men det finns många fler spexgrupper både i Lund och utanför. Är det så att spex generellt visar upp en sned bild av kön? För att titta på det hade man kunnat göra en större version av min studie där spex från hela landet var med.

Vad som är roligt med karaktärerna och varför har inte heller tagits upp inom uppsatsen. Kanske blir skrattelementet sådant att könsstereotyperna bryts. Kanske skrattar vi åt stereotyperna när vi tittar på spex och motverkar således stereotyperna. Det är inget jag kan säga emot med hjälp av mitt material. Det enda jag kan säga är att män och kvinnor hanteras olika och får ta olika mycket plats i spexföreställningarna. Således skulle det vara fruktbart att studera spexen med extra fokus på humorelementet.

Spexföreställningarna handlar då och då om personer och kulturer som ligger, som det presenteras, långt borta. Det vill säga, spexen ägnar sig åt en del exotisering. Det hade troligtvis varit intressant att titta på hur spexen hanterar till exempel Asien och förklara hanteringen med hjälp av teorier om orientalism, vilket är en teori om hur västerlandet stereotypiserat gentemot Asien för att rättfärdiga kolonialiseringen (McLeod 2010, s. 24). En annan sak att titta på kunde vara hur heteronormen tar sig uttryck i spexen. Handlar spexföreställningarna om hur det är ett livsmål att heterosexuella par bildas?

Inom undersökningen hade det kunnat tittas på fler kategorier inom samma mätning. Till exempel hade man kunnat titta på personlighet, alltså huruvida kvinnor är jobbiga och klängiga. I serietecknaren Liv Strömquists *Prins Charles känsla* (2010) får läsaren veta att amerikanska sitcoms ofta skämtar om att fruar och mammor är jobbiga. Strömquist lägger fram tesen att jobbiga kvinnor görs roligt i och med att männen som skapar karaktärerna vill distansera sig från kvinnor. Kvinnorna ses som klängiga och jobbiga eftersom mansrollen enligt teorierna hon presenterar bygger på att inte verka beroende av kvinnor och närhet. Strömquist hävdar att en viktig del i hur våra könsroller skapas handlar om att män bygger sin identitet på att distansera sig från det kvinnliga. Kanske skulle det gå att hitta spår av distanserandet även i de Lundensiska spexföreställningarna.

Som sagt tidigare är spexlivet mer än bara föreställningar. När ridån går upp har veckor av repetitioner och en hel del fester passerat. Hur ser jämställdheten ut där och i resten av studentlivet? Vad är det för sånger och tal som framförs på spexfesterna? Även i spexföreställningarna blir det en hel del sång och självklart även dialog. Vad försiggår där?

Spexföreställningarna innehåller ofta personer som "klär ut sig" till "det andra könet". Vad får det för konsekvenser för hur man ser kön och hur det hanteras? I *Spex i Lund* sägs det att "manliga aktörer i kvinnliga roller ger en speciell komisk poäng" (Strömberg 1986, s. 247). Görs det till en rolig poäng i spexföreställningarna om till exempel en väldigt lång eller väldigt hårig kille spelar en karaktär som är en vacker kvinna? Alla dessa frågor hade kunnat studeras både kvantitativt och kvalitativt. Klart är att spexen ägnar sig åt att representera kön och att jag i min studie bara kommit åt en bråkdel av hur de gör det och vad det får för konsekvenser.

3.2 Diskussion

Representation är enligt sociologen Stuart Hall (2013) viktigt och medverkar till hur vi ser på oss själva och omvärlden. De undersökta spexen reproducerar en bild av kvinnor och män som två olika sorters varelser som ägnar sig åt olika saker. Alltså reproducerar spexen könsmaktsordningen.

I Svenska Teaterunionens utredning av jämställdhet inom scenkonsten 2007 presenteras en bild av en ojämslälld svensk scenkonst, och genom min uppsats kan jag visa att studentspexen inte utgör ett undantag från den regeln. I förordet till utredningen (Hermele 2008, s. 7) avslutar Ann Mari Engel och Ann Sofie Nilsson med att skriva att "Vi ser fram emot att under kommande

år kunna presentera statistik som speglar en jämnare fördelning av män och kvinnor inom alla yrkesområden och på alla nivåer inom den svenska scenkonsten”. De har en förhoppning om att deras arbete med att visa upp den verklighet som existerar ska leda till att världen förbättras. Samma sak hoppas jag, att studentspexen under kommande år ger mig underlag till en jämnare statistisk.

I kapitlet om det metodologiska forskningsfältet förklarade jag att jag tror på kategoriseringar, men att de måste vara strategiska, samt att de ska upplösas och problematiseras efteråt. Jag anser att mina könskategoriseringar varit strategiska i och med att de sker med syfte att förbättra och förändra de kategorier jag studerar. Men har mina kategoriseringar varit skadliga och i sig reproducerande? I kapitlet om könsöverskridanden föreslog jag att jag skulle ha haft med en kategori för könsöverskridande personer, då alla karaktärer inte passade in i mina kategoriseringar trots att deras könstillhörighet pekades på i materialet. Mina könskategorier byggde på de stereotyper jag vill motverka, men jag ser inga sätt att göra en sådan här kartläggning utan att använda kategorierna. Jag tar tacksamt emot förslag på hur det kan göras bättre i framtiden.

I de böcker jag presenterade i tidigare forskning kring spexhistorien är det ingen som säger emot att det finns en mansdominans inom spexvärlden. I antologin *Humor i Lund* (Meurling & Olsson 1999, s. 128) presenteras en jämförelse mellan ett spex från 1908 och 1969, och där “karaktäriseras handlingarna till stor del av ett antal handlingskraftiga män”. Det är heller ingen hemlighet att kvinnor inte har fått vara med som skådespelare. Någon som tittar på huvudroller inom spexen genom tiderna ser snabbt att det oftast handlar om historiska män. Således är det inte konstigt att jag fått ett resultat där män är överrepresenterade, och mitt resultat säger inte emot tidigare kunskap på ämnet. I inledningsdelen av uppsatsen föreslår journalisten Andreas Ekström (2014) att spexens eventuella rasism är vänlig samt oavsiktlig. Den sexism eller ojämställdhet som förekommer kan också förklaras som vänlig och oavsiktlig. Men om det fortsätter på samma vis, med en övervägande andel män, även efter att jag satt siffror på fenomenet, kan det inte längre sägas vara oavsiktligt. Det går inte längre att skylla på okunskap.

Det finns såklart möjliga förklaringsmodeller till varför det skulle vara legitimt att ha en sådan liten del kvinnor i spexen, eller varför det är okej att det är männen som jobbar och kvinnorna som är relationsinriktade. Den vanligaste förklaringsmodellen går ungefär såhär: vi gör spexföreställningar om historiska personer och på den tiden var det på det här sättet.

Spexen ägnar sig inte åt att visa exakt hur det var förr. I spexföreställningarna är det vanligt att det tas friheter med historien, som i exemplet där barnboksdetektiven Kitty förekommer i ett spex om Henry VIII (Boelspexarna 2000 samt 2011). Spexen är bra på att ändra i historieberättandet efter vad som passar dem och då bör de också kunna lyfta upp eller lägga till kvinnliga karaktärer. Dock ska här poängteras att det inte räcker med att lägga till kungens fru eller mamma som karaktär och presentera dem med hänsyftande till att de är kungens närmaste, i och med att det återigen reproducerar bilden av kvinnor som bihang till de viktiga männen.

Historieprofessorn Ann-Sofie Ohlander (2010) visar i rapporten *Kvinnor, män och jämställdhet i läromedel i historia* att grundskolans historieböcker förbiser kvinnor. Ohlander (2010, s. 73) avslutar utredningen med att fråga

Hur påverkas skolelever, flickor och pojkar, av att få historien presenterad som en aldrig ifrågasatt eller diskuterad manlig angelägenhet med traditionella manliga perspektiv, en historia där det ibland knappast verkar ha funnits några kvinnor?

Ett svar på frågan kan vara att skoleleverna, vi kan kalla dem Hans, Måns och Anders, får en bild av en historia där kvinnor inte varit viktiga. När Hans, Måns och Anders sedan går på universitetet och blir aktiva i spex återskapar de vad de lärde sig som små, det vill säga att historien befolkats av viktiga män, och sedan, sisådär i förbifarten, av deras mammor och fruar.

4. REFERENSER

4.1 Tryckta referenser

Ambjörnsson, Fanny (2011). *Rosa - Den farliga färgen*. Stockholm: Ordfront förlag.

Beauvoir, Simone de (2002). *Det andra könet*. Stockholm: Norstedt.

Butler, Judith (2007). *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos

Eliasson, Annika (2010). *Kvantitativ metod från början. 2., uppdaterade uppl.* Lund: Studentlitteratur

Glendhill, Christine & Vicky Ball (2013). "Genre and Gender: The Case of the Soap Opera". I Hill, Stuart (2013) *Representation. Second Edition*. London: SAGE

Hagberg, Jenny (2004). *Boelspexarna 1994-2004*. Lund: Boelspexarna

Hall, Stuart (2013). "The work of representation". I Hall, Stuart, Jessica Evans & Sean Nixon (red.). *Representation*. 2nd ed. London: SAGE

Hall, Stuart, Jessica Evans & Sean Nixon (red.) (2013). *Representation*. 2nd ed. London: SAGE

Hester, Marianne, Catherine Donovan & Eldin Fahmy (2012) "Feminist epistemology and the politics of method: surveying same sex domestic violence" i Hughes, Christina & Cohen, Rachel Lara (red.) (2012). *Feminism counts: quantitative methods and researching gender*. London: Routledge

Larsson, Göran, Patrick Meurling & Håkan Strömberg (red.) (1986). *Spex i Lund: en hundraårskrönika*. Trelleborg: Skog

Lindell, Ingrid (2004). *Att se och synas: filmutbud, kön och modernitet*. Diss. Göteborg : Univ., 2004

- Lindgren, Simon (2005). *Populärkultur: teorier, metoder och analyser*. Malmö: Liber
- Lykke, Nina (2009). *Genusforskning: en guide till feministisk teori, metodologi och skrift*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- McLeod, John (2010). *Beginning Postcolonialism*. Manchester: Manchester University Press
- Meurling, Patrick & Olsson, Per Ola (red.) (1999). *Humor i Lund: en faktabok*. Lund: Historiska media
- Olsson, Per-Ola & Tersmeden, Fredrik (red.) (1998). *Tio år till av spex*. Lund: Akademiska föreningen
- Scott, Jacqueline (2012) "Qualitative methods and Gender Inequalities" i Hughes, Christina & Cohen, Rachel Lara (red.) (2012). *Feminism counts: quantitative methods and researching gender*. London: Routledge
- Smelik, Anneke (2009). "Lara Croft, *Kill Bill*, and the battle for theory in feminist film studies". I Buikema, Rosemarie och Iris van der Tuin (red.). *Doing Gender in Media, Arts and Culture*, Routledge
- Strömberg, Håkan (1986). "Spexet lever vidare!". I Larsson, Göran, Patrick Meurling & Håkan Strömberg (red.). *Spex i Lund: en hundraårskrönika*. Trelleborg: Skog
- Strömquist, Liv (2010). *Prins Charles känsla*. Stockholm: Ordfront Galago

4.2 Elektroniska referenser

Arbetsförmedlingen (2012). *Lediga Jobb*. Tillgänglig på:
<<http://www.arbetsformedlingen.se/For-arbetssokande/Lediga-jobb.html>> [2014-05-08]

Crenshaw, Kimberlé (1991). "Mapping the margins: Intersectionality, identity politics, and violence against women of color." *Stanford Law Review* 43(6): 1241-1299. Tillgänglig på: <<http://www.jstor.org/stable/1229039>> [2014-05-23]

Ekström, Andreas (2014). Spex och Samlevnad. *Sydsvenskan*. Tillgänglig på: <<http://www.sydsvenskan.se/kultur--nojen/spex-och-samlevnad/>> [2014-05-07].

Göransson, Anita (2007). *Kvinnor och män på maktpositioner i det svenska samhället* (SOU 2007: 108). Stockholm: Näringsdepartementet. Tillgänglig på: <<http://www.regeringen.se/content/1/c6/09/58/75/72ab54ca.pdf>> [2014-05-23]

Hermele, Vanja (2008). *På spaning efter jämställdhet: kvinnor och män i scenkonsten i Sverige 2007*. Stockholm: Svensk teaterunion - Svenska ITI. Tillgänglig på: <http://www.teaterunionen.se/Pdf/pa_spaning.pdf>

Hirdman, Yvonne (1988). Genussystemet: Reflektioner kring kvinnors sociala underordning. *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 9(3):49–63. <<http://130.241.16.45/ojs/index.php/tgv/article/download/1490/1303>> [2014-05-23]

Kommittén för jämställdhet inom scenkonstområdet (2006). *Plats på scen* (SOU 2006:42). Stockholm: Kulturdepartementet. Tillgänglig på: <<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/62902>> [2014-05-23]

Liljestränd, Jens (2011). "Så skapades totalkonstnären Hasse Alfredson". *Dagens Nyheter*. Tillgänglig på: <<http://www.dn.se/kultur-noje/sa-skapades-totalkonstnaren-hasse-alfredson/>> [2014-05-18]

Lundaspexarna (2014). *Bli Lundaspexare*. Tillgänglig på: <http://www.lundaspexarna.se/?page_id=67> [2014-05-09]

Lunds Universitet (2014). *Studentföreningar*. Tillgänglig på: <<http://www.lu.se/studera/livet-som-student/studentliv-engagera-dig/studentforeningar>> [2014-05-07]

Milstead, Sara (2013-04-11). "Ofta skyller man sexism på traditionen". *Aftonbladet*. Tillgänglig på <<http://www.aftonbladet.se/wendela/article16578495.ab>> [2014-05-08]

Ohlander, Ann-Sofie (2010). *Kvinnor, män och jämställdhet i läromedel i historia* (SOU 2010:10). Stockholm: Utbildningsdepartementet. Tillgänglig på: <<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/139833>>

Rudy, Rena M., Lucy Popova och Daniel G. Linz (2010). "The Context of Current Content Analysis of Gender Roles: An Introduction to a Special Issue". *Sex Roles* (2010) 62:705–720. Tillgänglig på: <<http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11199-010-9807-1>> [2014-05-23]

Sjöberg, Rebecka (2014-02-14) "Mycket komisk kreativitet från universitetet". *City*. Tillgänglig på <<http://www.city.se/nyheter/mycket-komisk-kreativitet-fran-universitetet/>> [2014-05-19]

Sundén, Jenny & Malin Sveningsson Elm (2012). *Gender and sexuality in online game cultures: passionate play [E-bok]*. London: Routledge. Tillgänglig på: <<http://www.routledge.com/books/details/9780415897662/>>

The Lord of the Rings: The Fellowship of the Ring (2001) [Film] Regisserad av Peter Jackson. USA: New Line Cinema

4.3 Programbladen

4.2.1 AKADEMISKA FÖRENINGENS ARKIV, LUND

Boelspexarna

(2005) *Den Sista Kejsarinnan*

(2002) *Kung Byxlös*

(2001) *Kleopatra*

(2000) *Henry VIII*

(1999) *Hemingway*

Jesperspexet

(2012) *Vilhelm Erövraren*
(2011a) *Einstein*
(2011b) *Eldorado*
(2010) *Anne Bonny*
(2009) *Nebuchadnezzar*
(2008) *Röde Baron*
(2007) *Ben-Hur*
(2006) *Konfucius*
(2005) *Loch Ness*
(2004) *Schack Matt*
(2003) *Lars Levi Laestadius*
(2001) *Alexander Graham Bell*

Lundaspexarna

(2008) *Gustav Vasa*
(2007) *Lincoln*
(2003) *Uarda*
(2001) *Djingis Khan*

Toddyspexarna

(2005) *Francis Drake*
(2002) *Picasso*
(2001) *Al Capone*
(1999) *Rasputin*

4.2.2 SPEXENS EGEN SAMLING

Boelspexarna

(2012) *Buffalo Bill*
(2011) *Henry VIII*
(2010) *Coco Chanel*
(2009) *Strindberg*
(2008) *Katarina Den Stora*
(2007) *Himalayas Dotter*

(2006) *Greta Garbo*

(2004) *Florence Nightingale*

4.2.3 PRIVAT

Boelspexarna

(2013) *Ulrika Eleonora*

Toddyspexarna

(2013) *Mona Lisa*

(2012) *Rasputin*

(2011) *J. Edgar Hoover*

(2010) *Al Capone*

(2009) *Jurij Gagarin*

(2008) *Sigmund Freud*

4.4 De extra programbladen

4.3.1 AKADEMISKA FÖRENINGENS ARKIV, LUND

Lundaspexarna

(2006) *Harakiri*

(2005) *1942*

(2004) *Nixon*

(2003) *Ivar Kreuger*

(2002a) *Peter den store*

(2002b) *Nero*

(2001) *Brittiska Imperiet*

(2000a) *1942*

(2000b) *Illion*

(1999a) *Bismarck*

(1999b) *Harakiri*

4.3.2 SPEXENS EGEN SAMLING

Lundaspexarna

(2013a) *Illion*

(2013b) *Uarda*

5. BILAGOR

5.1 Appendix A - Kodschema

Namn	Indikator	Värde	Beskrivning
Karaktär	Karaktär ID	1-666	
Spexgrupp	Spexgrupp ID	1 - 4	1. Boelspexarna 2. Jesperspexet 3. Lundaspexarna 4. Toddyspexarna
Föreställning	Spexföreställning	1-77	1-15 Boel 16-32 Jesper 33-62 Lunda 64-77 Toddy
Årtal	Årtal	1999-2013	Årtal för uppsättningen, inte årtal i pjäsen.
Kön	Kön	1. Kvinna 2. Man 99. Ej tillämpbar	Ej tillämpbar används när karaktären inte tydligt könsbestäms av text/namn/bild.
Syss_nämns	Sysselsättning nämns	1. Ja 2. Nej	Yrke i text eller i namnet samt kompletterat med bild. Tjuv och prostitution räknas med. Student, prins, prinsessa, gudar, änglar, slavar, andar, hemmafruar etc kommer inte att registreras.
Sysselsättning	Sysselsättning	1. Administration, ekonomi, juridik 2. Bygg och anläggning 3. Chefer och verksamhetsledare 4. Data/IT 5. Försäljning, inköp, marknadsföring 6. Hantverksyrken 7. Hotell, restaurang, storhushåll 8. Hälso- och sjukvård 9. Industriell tillverkning 10. Installation, drift, underhåll 11. Kropps- och skönhetsvård 12. Kultur, media, design 13. Militärt arbete 14. Naturbruk 15. Naturvetenskapligt arbete 16. Pedagogiskt arbete	För lista på exakt vad som ingår i varje kategori se Arbetsförmedlingen (2012)

		17. Prostitution 18. Sanering och renhållning 19. Socialt arbete 20. Säkerhetsarbete 21. Tekniskt arbete 22. Tjuvar 23. Transport 99. Ej tillämbart	
Relationer	Relationer nämns	1. Ja 2. Nej	Familjära (syster, bror, mamma, pappa, kusin etc), Romantiska (flickvän, partner, gift med), Samt vänskapliga (vän med)
Utseende	Utseende nämns	1. Ja 2. Nej	Alla beskrivningar av en karaktärs yttre fysiska egenskaper ger utslag här. Dvs inte kläder och inte utstrålning.
U_värde	Utseende värdeladdat	1. Ja - Positivt 2. Ja - Negativt 3. Nej 99. Ej tillämbart	Ej tillämbart används när det är svar "2. Nej" på "Utseende"
U_längd	Utseende längd	1. Ja - lång 2. Ja - kort 3. Nej 99. Ej tillämbart	Ej tillämbart används när det är svar "2. Nej" på "Utseende"
U_storlek	Utseende storlek	1. Ja - smal 2. Ja - tjock 3. Nej 99. Ej tillämbart	Ej tillämbart används när det är svar "2. Nej" på "Utseende"
Romantik	Romantik nämns	1. Ja 2. Nej	Kär i, gift med, trånar efter etc. Men även nyckelord om "kärlek".

5.2 Appendix B - Tabeller

Spexgrupp ID * Kön Crosstabulation

			Kön		Total
			Kvinna	Man	
Spexgrupp ID	Boelspexet	Count	99	115	214
		Expected Count	73,4	140,6	214,0
	Jesperspexet	Count	56	104	160
		Expected Count	54,9	105,1	160,0
	Lundaspexarna	Count	14	53	67
		Expected Count	23,0	44,0	67,0
	Toddypexarna	Count	45	138	183
		Expected Count	62,8	120,2	183,0
Total		Count	214	410	624
		Expected Count	214,0	410,0	624,0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	26,623 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	26,942	3	,000
Linear-by-Linear Association	23,262	1	,000
N of Valid Cases	624		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 22,98.

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,207	,000
	Cramer's V	,207	,000
N of Valid Cases		624	

Tabell 8: Frekvensen av kvinnor och män uppdelat på spexgrupper

Sysselsättning nämns * Kön

Crosstab

			Kön		Total
			Kvinna	Man	
Sysselsättning nämns	Ja	Count	91	284	375
		Expected Count	128,6	246,4	375,0
	Nej	Count	123	126	249
		Expected Count	85,4	163,6	249,0
Total	Count	214	410	624	
	Expected Count	214,0	410,0	624,0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	41,941 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	40,833	1	,000		
Likelihood Ratio	41,677	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	41,873	1	,000		
N of Valid Cases	624				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 85,39.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	-,259	,000
	Cramer's V	,259	,000
N of Valid Cases		624	

Tabell 9: Kvinnor och män uppdelade på huruvida deras sysselsättning nämns

Relationer nämns * Kön

Crosstab

			Kön		Total
			Kvinna	Man	
Relationer nämns	Ja	Count	85	69	154
		Expected Count	52,8	101,2	154,0
	Nej	Count	129	341	470
		Expected Count	161,2	308,8	470,0
Total	Count	214	410	624	
	Expected Count	214,0	410,0	624,0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	39,634 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	38,412	1	,000		
Likelihood Ratio	38,212	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	39,571	1	,000		
N of Valid Cases	624				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 52,81.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,252	,000
	Cramer's V	,252	,000
N of Valid Cases		624	

Tabell 10: Kvinnor och män uppdelade på huruvida deras relationer nämns

Utseende nämns * Kön

Crosstab

			Kön		Total
			Kvinna	Man	
Utseende nämns	Ja	Count	25	34	59
		Expected Count	20,2	38,8	59,0
	Nej	Count	189	376	565
		Expected Count	193,8	371,2	565,0
Total	Count	214	410	624	
	Expected Count	214,0	410,0	624,0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,887 ^a	1	,170		
Continuity Correction ^b	1,512	1	,219		
Likelihood Ratio	1,834	1	,176		
Fisher's Exact Test				,195	,110
Linear-by-Linear Association	1,884	1	,170		
N of Valid Cases	624				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 20,23.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,055	,170
	Cramer's V	,055	,170
N of Valid Cases		624	

Tabell 11: Kvinnor och män uppdelade på huruvida deras utseende nämns

Romantik nämns * Kön

Crosstab

			Kön		Total
			Kvinna	Man	
Romantik nämns	Ja	Count	52	33	85
		Expected Count	29,2	55,8	85,0
	Nej	Count	162	376	538
		Expected Count	184,8	353,2	538,0
Total	Count	214	409	623	
	Expected Count	214,0	409,0	623,0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	31,412 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	30,049	1	,000		
Likelihood Ratio	29,733	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	31,361	1	,000		
N of Valid Cases	623				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 29,20.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,225	,000
	Cramer's V	,225	,000
N of Valid Cases		623	

Tabell 12: Kvinnor och män uppdelade på huruvida romantik nämns i deras beskrivning

Spexföreställning * Kön

Count

		Kön		Total
		Kvinna	Man	
Spexföreställning	1	4	10	14
	2	4	7	11
	3	6	4	10
	4	5	9	14
	5	8	9	17
	6	10	8	18
	7	9	5	14
	8	7	11	18
	9	9	14	23
	10	7	6	13
	12	5	7	12
	13	7	9	16
	14	8	8	16
	15	10	8	18
	17	6	9	15
	18	6	7	13
	19	7	8	15
	20	5	10	15
	21	4	10	14
	22	6	8	14
	23	4	8	12
	24	1	6	7
	25	4	13	17
	26	8	10	18
	27	2	6	8
	29	3	9	12
	44	4	10	14
	46	2	6	8
	53	2	26	28
	58	6	11	17
	63	11	12	23
	64	7	11	18
	65	6	18	24
	66	2	16	18
	67	2	19	21
	68	2	20	22
	71	2	15	17
	74	7	5	12
	75	2	12	14
	77	4	10	14
Total		214	410	624

Tabell 13: Frekvensen av kvinnor och män uppdelat på vardera analyserad föreställning.